

Activiteitenverslag Adoptie

2017

Kind & Gezin
Vlaams Centrum voor
Adoptie

Inhoud

1.	VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE.....	3
1.1	Informatieverstrekking	3
1.2	Inzage van adoptiedossiers	4
1.3	Rootsvragen.....	6
1.4	Naar een afstammingscentrum	7
1.5	Partners.....	8
1.5.1	Wie is wie?	8
1.5.2	Toegekende subsidies	12
1.5.3	Aanpak overlegmomenten	13
1.5.4	Het Raadgevend Comité.....	13
1.5.5	Andere Belgische overheden	14
1.5.6	Andere Europese centrale autoriteiten.....	15
1.5.7	Service Social International	16
1.5.8	Permanent bureau van Den Haag	16
1.6	Buitenlandse missies en delegaties.....	16
1.6.1	Missies.....	17
1.6.2	Delegaties	19
1.6.3	Ondersteuning programma's.....	19
2.	ADOPTIE VAN EEN NIET-GEKEND KIND	20
2.1	Aanmeldingen.....	22
2.2	Instroombeheer en voorbereiding	23
2.2.1	Instroombeheer	23
2.2.2	Vorbereiding	24
2.3	Maatschappelijk onderzoek.....	25
2.3.1	Verloop van het maatschappelijk onderzoek.....	26
2.3.2	Adviezen	26
2.4	Geschiktheidsvonnissen	28
2.5	Bemiddeling	31
2.5.1	Bemiddeling door een buitenlandse adoptiedienst.....	31
2.5.2	Bemiddeling door een binnenlandse adoptiedienst	54
2.6	Erkenning en registratie.....	58
3.	ADOPTIE VAN EEN GEKEND KIND	59
3.1	Intrafamiliale adoptie	59
3.1.1	Aanmelding en voorbereiding.....	59
3.1.2	Maatschappelijk onderzoek en geschiktheid	60
3.1.3	Kanaalonderzoek	61
3.2	Binnenlandse adoptie van een gekend kind	64
3.2.1	Aanmelding en voorbereiding.....	64
3.2.2	Verzoekschrift adoptie met mogelijk maatschappelijk onderzoek	66

1. VLAAMS CENTRUM VOOR ADOPTIE

Het Vlaams Centrum voor Adoptie (VCA) speelt een centrale rol bij elke adoptieprocedure voor een minderjarig kind door (kandidaat-)adoptieouders die in Vlaanderen of Brussel wonen. Bij zowel de interlandelijke als de binnenlandse adoptie staat het VCA in voor het goede verloop van het proces.

De opdrachten van het VCA zijn zeer uiteenlopend. Naast de erkenning en subsidiëring van adoptievoorzieningen is er de individuele begeleiding van (kandidaat-)adoptieouders, de algemene informatieverstrekking, het geven van inzage aan geadopteerden, het samenwerken voor en met partners en de buitenlandse missies en delegaties in het kader van (al dan niet opgestarte) kanalen.

1.1 Informatieverstrekking

Het VCA is voor Vlaanderen het eerste aanspreekpunt voor iedereen die informatie wil over binnenlandse of interlandelijke adoptie van minderjarigen. Deze informatieverstrekking is een belangrijk deel van de werking. De grootste doelgroep zijn de kandidaat-adoptieouders. Zij willen zowel algemene informatie bij het opstarten van een adoptieprocedure, als nadien tijdens hun individueel adoptieproject. Daarnaast komen er ook vragen van geadopteerden, pers, adoptieouders, afstandsouders, studenten en binnenlandse en buitenlandse autoriteiten.

De informatieverstrekking aan kandidaat-adoptieouders gebeurt voornamelijk door het verspreiden van informatiebrochures en het aanbod van informatie op de website.

Nieuwe kandidaat-adoptieouders worden sinds 2013 zeer gefaseerd geïnformeerd. Ze krijgen bij elke nieuwe stap van hun procedure de informatie die voor hen op dat ogenblik relevant is. Er worden ook herinneringen gestuurd als kandidaat-adoptieouders niet tijdig de volgende stap zetten (bevestigen na de infosessie binnen 60 dagen, indienen verzoekschrift binnen het jaar na voorbereiding, ...).

Naast de schriftelijke informatie verzorgt het VCA het luik 'Adoptie' op de website van Kind en Gezin, dat zich tot een ruimer publiek richt. In 2015 kwam er een volledig nieuwe versie online en sinds juli 2015 verspreidt het VCA ook een nieuwsbrief. Ieder kwartaal kan iedere geïnteresseerde zo de recentste ontwikkelingen volgen over adoptie. Inschrijven kan eenvoudig via de website van Kind en Gezin en ondertussen hebben 1.426 mensen zich geabonneerd op deze nieuwsbrief.

Tegelijk met de nieuwsbrief startte het VCA in 2015 ook met een Facebookpagina om ook op die manier zoveel mogelijk mensen te bereiken, deze pagina heeft 673 (532 in 2016) volgers. Tenslotte schrijft het VCA ieder kwartaal 1 of meerdere artikels in het VAG-magazine over een actueel thema. Het verspreiden van informatie gebeurt dus op veel verschillende manieren zodat zoveel mogelijk (kandidaat-)adoptieouders, geadopteerden, geboorteouders, andere betrokkenen en geïnteresseerden bereikt kunnen worden.

Het VCA biedt daarnaast telefonische permanentie en trajectbegeleiding. De trajectbegeleiders verzorgen de telefoonpermanentie gedurende 4 halve dagen per week. De schriftelijke vragen die per post of per e-mail worden gesteld, door zowel (kandidaat-)adoptieouders, geadopteerden, erkende organisaties en andere overheidsinstanties, beantwoorden de trajectbegeleiders zo snel als mogelijk. Daarnaast verwerken ze de aanmeldingen voor binnenlandse en buitenlandse adoptie, contacteren ze de kandidaat-adoptieouders bij iedere procedurestap en registreren ze de bemiddelingskeuze (via een adoptiedienst of zelfstandige adoptie). Ze volgen de dossiers zoveel mogelijk digitaal op zodat een snelle afhandeling van vragen en acties met betrekking tot de adoptiedossiers mogelijk is.

In het kader van de verdere digitalisering werd in 2017 verder gegaan met het inscannen en bewaren van lopende dossiers in een digitale bibliotheek. Na afronding van de adoptie, kunnen deze digitale dossiers automatisch gearchiveerd worden, wat een inzage voor de geadopteerde in de toekomst gemakkelijker zal maken.

1.2 Inzage van adoptiedossiers

Interlandelijke adoptie

Met de inwerkingtreding van het besluit van de Vlaamse Regering betreffende het inzagerecht en de bemiddeling bij interlandelijke adoptie van 22 maart 2013 konden interlandelijk geadopteerden hun recht op inzage in hun adoptiedossier in de praktijk opeisen. Het verlenen van die inzage is 1 van de opdrachten van de Vlaamse adoptieambtenaar. In het licht daarvan moet iedereen die in het bezit is van een adoptiedossier van een derde een kopie aan de Vlaamse adoptieambtenaar bezorgen, zodat deze kan instaan voor de bewaring en eventuele inzage.

In het kader van deze opdracht werd in 2017 verder gewerkt aan het inscannen van alle (oude) adoptiedossiers om hen zo digitaal te bewaren. Het inzagerecht kan daardoor ook in de verre toekomst blijvend gewaarborgd worden. Het gaat om dossiers van adoptiediensten die niet langer bestaan maar waarvan de dossiers werden overgenomen door nu nog erkende adoptiediensten.

Het betreft de vroegere adoptiediensten 'De Vreugdezaaiers', 'Hogar Para Todos', 'Interadoptie' en 'Adoptiewerk Vlaanderen'. Naast het digitale dossier blijft ook het originele dossier bewaard voor het geval dat de geadopteerde de originele foto's of documenten wil bekijken.

Wanneer geadopteerden inzage vragen in hun dossier, gaat het VCA na of het dossier in haar bezit is. Dit is niet altijd het geval. Soms is het dossier wel aanwezig maar bestaat het uit zeer weinig documenten die geen antwoord bieden op de vragen van betrokkenen. Het VCA doet het mogelijke om de geadopteerden verder te helpen. Hiervoor worden andere diensten gecontacteerd zowel in het binnenland (familierechtbanken, rijksarchief, de Franse Gemeenschap, ...) als in het buitenland (weeshuizen, autoriteiten, ...). Bij elk contact met buitenlandse overheden wordt het belang van dit inzage-recht benadrukt, met wisselend resultaat. In het kader van de inzagevragen werd in 2016 met Dienst Vreemdelingenzaken een werking uitgebouwd zodat het VCA ook documenten uit hun archieven kan opvragen. Zij beschikken over oudere dossiers en over de dossiers van kinderen die in het verleden naar België kwamen via SAVE.

In 2017 werd het VCA door 43 interlandelijk geadopteerden gecontacteerd om inzage te krijgen in hun adoptiedossier. Daarnaast vroegen 15 kinderen die eind jaren '50 naar België kwamen via SAVE (een instelling voor opvang van métiskinderen in Rwanda) inzage in hun dossier: 14 van de 15 personen die via SAVE naar België kwamen, kregen inzage in hun dossier. Voor 1 aanvraag van SAVE kon geen inzage doorgaan, omdat de aanvraag niet gesteld werd door de betrokkene zelf of diens wettelijk vertegenwoordiger.

Aan 16 geadopteerden kon effectief inzage worden verleend. Van de geadopteerden die geen inzage kregen bij het VCA, werden er 4 doorverwezen naar de adoptiedienst die instond voor de bemiddeling, 1 Zuid-Koreaans geadopteerde werd doorverwezen naar Adoptiehuis. Aan 9 geadopteerden werd er extra informatie gevraagd, maar zij gaven geen gevolg aan deze vraag; 8 geadopteerden gingen niet in op het voorstel van afspraak. Voor 4 geadopteerden zoekt het VCA in 2018 nog verder naar een dossier. In 1 dossier bleek de geadopteerde in Nederland te wonen en werd ze ook in Nederland geadopteerd, waardoor het VCA geen gevolg kon geven aan de vraag.

De geadopteerden, die om inzage vroegen, waren respectievelijk afkomstig van Boliviaë (1), Brazilië (2), Burundi (1), Chili (2), China (1), Duitsland (1), El Salvador (1), de Filipijnen (4), Guatemala (2), Haïti (4), India (8), Korea (1), Roemenië (4), Rwanda (11 geadopteerden, naast 15 métiskinderen uit SAVE).

Bij de inzage in het dossier kan iedere geadopteerde een vertrouwenspersoon meebrengen. De geadopteerden krijgen ook telkens de mogelijkheid om inzage te krijgen in aanwezigheid van iemand van Steunpunt Adoptie. Deze persoon kan na de inzage psychosociale ondersteuning bieden. Uiteindelijk maakten 11 geadopteerden gebruik van deze mogelijkheid.

Binnenlandse adoptie

Op 20 maart 2015 wijzigde het Vlaams Parlement het decreet van 3 mei 1989 houdende erkenning van adoptiediensten en het decreet van 20 januari 2012 houdende regeling van interlandelijke adoptie van kinderen. Door deze wijziging kreeg het VCA de bevoegdheid om ook van alle binnenlandse adoptiedossiers een kopie te bewaren. De Vlaamse adoptieambtenaar kreeg verder de opdracht om inzage te verlenen in de binnenlandse adoptiedossiers en bijstand te verlenen aan geadopteerden die op zoek zijn naar informatie over hun adoptie.

De artikelen 27 en 28 van het besluit van de Vlaamse Regering van 19 april 2002 betreffende adoptiediensten die bemiddelen voor binnenlandse kinderen blijven eveneens gelden. De dossiers moeten aldus ook door de binnenlandse adoptiedienst bewaard worden, en zijn bij de dienst toegankelijk via de coördinator. De betrokkenen kunnen toegang krijgen tot het dossier, rekening houdend met de bescherming van de privacy van derden.

De vraag tot inzage in het adoptiedossier werd door 8 binnenlands geadopteerden gesteld; 1 vraag bleek niet ontvankelijk omdat zij niet door de wettelijke vertegenwoordiger van de geadopteerde werd gesteld. Er werden 5 geadopteerden doorverwezen naar de adoptiedienst 'Adoptiehuis', 1 naar de adoptiedienst 'Thérèse Wante'. Het VCA kreeg 1 keer een vraag vanwege Adoptiehuis of het VCA over een dossier beschikte, maar dit bleek niet het geval.

1.3 Rootsvragen

Cijfers

De vraag naar inzage van het adoptiedossier, is vaak gekoppeld aan een ruimere vraag naar informatie over de roots of herkomst van de geadopteerde; soms zelfs aan een effectieve zoektocht naar de biologische familie.

Voor 52 zoektochten, omkaderd door Adoptiehuis in Antwerpen, werd het Rijksregister geraadpleegd.

In 2017 werd het VCA rechtstreeks aangesproken voor maar liefst 33 zoekvragen. Het ging dan zowel om binnenlands geadopteerden, als geadopteerden uit het buitenland. In 5 gevallen werd het VCA door een persoon of instelling uit het buitenland gecontacteerd (Duitsland, VS, Marokko, Nederland en Rwanda). Deze 5 families uit het buitenland waren op zoek naar hun (mogelijks) geadopteerde familieleden in België; in 3 van de 5 gevallen kon het VCA de geadopteerde lokaliseren.

Buitenlands geadopteerden stelden 20 keer de vraag naar ondersteuning bij hun zoektocht (Chili, 3 geadopteerden uit Colombia, de Filipijnen, 2 geadopteerden uit India, Zuid-Korea, Kroatië, 3 geadopteerden uit Rusland, Rwanda en 7 keer van een métis die via SAVE naar België kwam). 3 van de 20 buitenlands geadopteerden die een rootsvraag hadden, stelden de vraag via Steunpunt Adoptie.

Van de binnenlands geadopteerden of hun biologische familie kwamen 7 vragen; waarvan 1 vraag via het Adoptiehuis in Antwerpen. In 2017 kreeg het VCA geen vragen van binnenlandse geboortelouders, 2 maal ging het om iemand van de ruimere biologische familie die op zoek was naar zijn of haar binnenlands geadopteerde familielid, 5 keer stelde de binnenlands geadopteerde de vraag zelf.

Zoeken naar bijkomende informatie

Het VCA ging in het kader van het uitbreiden van het archief van SAVE in Antwerpen op bezoek bij een voormalig medewerkster bij SAVE. Zij gaf een aantal stukken mee ter aanvulling van de adoptiedossiers.

In maart 2017 woonde het VCA een middag bij over rootszoektochten in China. In mei 2017 was er een infoavond georganiseerd door 'Rwanda en zoveel meer'. Het VCA was hierop aanwezig en gaf meer informatie over de mogelijkheid tot inzage van het adoptiedossier.

Naar aanleiding van de zoekvraag uit het herkomstland Marokko ging het VCA op zoek naar lijsten die duidelijkheid konden brengen over het aantal kinderen die in de jaren '60 naar België kwamen en in welke families deze kinderen werden opgenomen. Na aanschrijven van verschillende archieven bleek in het Rijksarchief hier meer informatie over te vinden zijn. Het VCA beschikt nu over deze lijsten met kinderen die naar aanleiding van de aardbeving in Agadir (Marokko) in 1960 naar België kwamen.

1.4 Naar een afstammingscentrum

In december 2014 startte het Vlaams Parlement met verschillende hoorzittingen over het thema gedwongen adopties. Bij gedwongen adopties, veelal in de jaren '50 tot in de jaren '80 ondervonden zwangere vrouwen druk om hun baby af te staan voor adoptie. Naar aanleiding van deze hoorzittingen werd in 2015 een expertenpanel opgericht op vraag van Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin, Jo Vandeuren. Het expertenpanel kreeg in een resolutie van het Vlaams Parlement enkele specifieke opdrachten.

Zo werd in het najaar van 2015 een werkgroep rond afstammingsvragen opgericht. Het onderzoek van het expertenpanel naar gedwongen adopties bracht immers aan het licht dat er vandaag ook wat vragen rijzen rond andere afstammingsgerelateerde problematieken zoals kinderen geboren sous x, kinderen geboren na anonieme gameetdonatie, ...

De werkgroep Afstamming onderzocht hoe concreet tegemoet kan worden gekomen aan deze vragen: in 2016 werd in eerste instantie een conceptnota voorgesteld om een onafhankelijk centrum in het leven te roepen waar iedereen wiens juridische en/of sociale verwantschapsbanden niet overeenstemmen met de biologische afstamming, terecht moet kunnen voor informatie, advies en ondersteuning bij hun zoektocht. Hieraan gekoppeld zal een DNA-databank worden opgericht, waar rechtstreeks betrokkenen vrijwillig hun DNA kunnen afstaan met het oog op een eventuele matching. Het afstammingscentrum zal tevens instaan voor de psychosociale begeleiding van wie op zoek gaat naar zijn biologische verwanten.

In 2017 werd de conceptnota voorgelegd aan de privacy-commissie en de Centra voor Menselijke Erfelijkheid voor een eerste advies. Vervolgens werd de conceptnota ook afgetoetst bij een ruime delegatie stakeholders (geadopteerden en geboorteouders; fertilitateitsartsen, donoren en kinderen geboren uit gameetdonatie).

Momenteel wordt er aan de nodige regelgeving gewerkt; de opstart van het afstammingscentrum is voorzien voor eind 2018.

1.5 Partners

Het VCA heeft zowel in België (Vlaanderen) als in het buitenland verschillende partners waarmee wordt samengewerkt om adopties te realiseren.

1.5.1 Wie is wie?

Steunpunt Adoptie vzw

Steunpunt Adoptie is een expertisecentrum inzake adoptie en biedt een gevarieerde dienstverlening voor alle adoptiebetrokkenen. Het Steunpunt richt zich naar geadopteerden, kandidaat-adoptieouders, adoptieouders, geboorteouders, professionals, vrijwilligers, adoptiegrootouders, studenten, ... Zij trachten een antwoord te bieden op de behoeften van deze verschillende groepen door vorming, begeleiding en informatie aan te bieden.

Binnen de adoptieprocedure zijn ze verantwoordelijk voor de infosessies en de verplichte voorbereidingscursus voor kandidaat-adoptieouders.

Steunpunt Adoptie werd in 2017 opnieuw door Kind en Gezin erkend voor de periode van 1 januari 2018 tot 31 december 2022.

Het VCA had dit jaar 2 maal overleg met de coördinator van Steunpunt Adoptie. Hierbij werd onder meer stilgestaan bij de werking van Steunpunt Adoptie op het vlak van voorbereiding en nazorg en werden voorstellen tot verbetering van de dienstverlening besproken.

Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek (DMO)

De DMO staat in voor het maatschappelijk onderzoek van kandidaat adoptieouders voor binnenlandse en interlandelijke adoptie. 2017 stond volledig in het teken van de reorganisatie naar één DMO voor heel Vlaanderen.

Na het volgen van de voorbereiding kunnen de kandidaten met hun voorbereidingsattest hun verzoekschrift indienen bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden. Na een tussenvonnis worden de kandidaten door het VCA doorverwezen naar de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek. Ter voorbereiding van de gesprekken met de DMO, schrijven de kandidaat-adoptanten hun levensverhaal en vullen ze een vragenlijst in. Vervolgens contacteert de DMO de kandidaat-adoptanten om 4 gesprekken vast te leggen, 2 gesprekken met een maatschappelijk werker en 2 gesprekken met een psycholoog (bij een eerste adoptie van een ongekend kind), waarvan 1 huisbezoek. De DMO doet tijdens deze gesprekken onderzoek naar de beschermings- en risicofactoren die een invloed kunnen hebben op het slagen van de adoptie. Na afloop van deze gesprekken wordt er een verslag opgemaakt door de DMO met het advies over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten, waarbij finaal wordt geadviseerd of ze al dan niet in aanmerking komen om te adopteren. Daarna wordt het verslag doorgestuurd naar het VCA. Het VCA stuurt het verslag van het maatschappelijk onderzoek naar de kandidaat-adoptanten en naar de familierechtbank.

De familierechtbank nodigt de kandidaat-adoptanten uit voor een rechtbankzitting. De familierechter neemt vervolgens een beslissing over de geschiktheid van de kandidaat-adoptanten op basis van het verkregen verslag.

Sinds 2014 waren er 3 diensten voor maatschappelijk onderzoek erkend, 1 per werkingsgebied. Alle diensten voor maatschappelijk onderzoek (DMO's) maakten deel uit van een centrum voor algemeen welzijnswerk (CAW). Eind 2016 beëindigden het CAW Limburg en het CAW Oost- en West-Vlaanderen hun activiteit als DMO en nam het CAW Brussel vanaf 1 januari 2017 deze opdracht op voor heel Vlaanderen.

Naar aanleiding hiervan hadden het VCA en de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek regelmatig overleg met elkaar. De DMO Brussel heeft op korte tijd extra personeel moeten aanwerven; na de overdracht was er immers een veel groter aantal aanvragen voor maatschappelijk onderzoek te verwerken door één enkele dienst. Dit heeft voor 2017 geleid tot langere wachttijden voor het afwerken van de verslagen.

De DMO Brussel werd in 2017 opnieuw door Kind en Gezin erkend voor de periode van 1 januari 2018 tot 31 december 2022.

Buitenlandse adoptiediensten

Wanneer de familierechter de kandidaat-adoptieouders een positief geschiktheidsvonnis verleent, kunnen zij de bemiddeling starten bij één van de erkende adoptiediensten. Kandidaat-adoptieouders maken op dit moment een keuze tussen ofwel de binnenlandse adoptiedienst (zie later) of een buitenlandse adoptie. Er zijn drie diensten erkend voor interlandelijke adoptie: Ray of Hope, Het Kleine Mirakel en FIAC-Horizon.

Een positief geschiktheidsvonnis geeft echter geen garantie op een goede afloop van de buitenlandse adoptieprocedure. Het is immers de rechtbank of de overheid in het herkomstland die uiteindelijk beslist of kandidaten worden aanvaard voor de adoptie van een kind.

In de overeenkomst tussen een adoptiedienst en de kandidaat-adoptanten staan de wederzijdse rechten en plichten, alsook een financiële regeling. Het betreft onder meer de begeleiding en ondersteuning die de kandidaat-adoptieouders van de dienst mogen verwachten, zowel bij de opmaak van het dossier, als tijdens de procedure ter plaatse, gekoppeld aan een inschatting van de kosten en de termijn waarbinnen de bemiddeling normaal gerealiseerd kan worden.

Voor bijna alle samenwerkingen neemt het herkomstland het initiatief voor de matching, en stelt zij aan de buitenlandse adoptiedienst een adoptiekind voor een bepaalde familie voor. Op basis van de beschikbare informatie stelt de adoptiedienst een verslag van de matching op. Dit wordt samen met de beschikbare documenten overgemaakt aan het VCA. Wanneer ook het VCA zijn akkoord geeft voor de matching, worden de kandidaat-adoptanten op de hoogte gebracht van de toewijzing. Vervolgens worden zij uitgenodigd op de dienst om dit kindvoorstel te bespreken, en al dan niet te aanvaarden.

Het opvolgen van de kinderen na hun aankomst vormt een belangrijk deel van de werking van een erkende adoptiedienst. Alle herkomstlanden vragen een bepaalde vorm van nazorg en deze start reeds bij het aankomstgesprek kort na aankomst van het kind in België.

De 3 adoptiediensten hebben elk een erkenning die loopt van 1 juli 2013 tot en met 30 juni 2018. Naast de basissubsidie ontvangen de adoptiediensten van de (kandidaat-)adoptieouders een bijdrage als prestatievergoeding voor hun werking. Ook voor de eerste nazorg betalen de adoptieouders een bijdrage.

Met de 3 coördinatoren van de adoptiediensten werd regelmatig overleg gepleegd over hun herkomstlanden (zowel lopende kanalen als kanalen in prospectie).

Binnenlandse adoptiedienst

Indien kandidaat-adoptieouders kiezen voor de bemiddeling voor een binnenlandse adoptie van een ongekend kind, kunnen zij terecht bij een erkende adoptiedienst: het Adoptiehuis. Adoptiehuis heeft sinds december 2016 als enige dienst een erkenning voor bemiddeling bij binnenlandse adoptie. De dienst treedt op als tussenpersoon inzake adoptie met als voornaamste opdrachten het begeleiden van geboorteouders, het plaatsen van het kind bij kandidaat-adoptieouders en het verstrekken van nazorg. De dienst treedt tevens op als expert in Vlaanderen inzake binnenlandse adoptie.

Het VCA had in 2017 tweemaal een overleg met Adoptiehuis naar aanleiding van hun werking als enige erkende adoptiedienst voor binnenlandse adoptie.

Vereniging voor Adoptiekind en Gezin vzw (VAG)

De VAG is een trefgroep van en voor geadopteerden en adoptieouders. Het VCA gaf de VAG een erkenning tot 31 juli 2020.

De VAG wordt gekenmerkt door haar werking met vrijwilligers die hun ervaringsdeskundigheid als (kandidaat-)adoptieouder of geadopteerde wensen in te zetten. De VAG wil daarnaast een klankbord zijn door aan de overheid en professionele organisaties te signaleren wat er leeft bij adoptiegezinnen.

Het VCA nodigt de VAG ook telkens uit voor het groot adoptieoverleg.

1.5.2 Toegekende subsidies

Het VCA heeft een belangrijke opdracht in het toezicht op de erkende diensten en staat ook in voor de subsidiëring van de verschillende diensten.

Toegekende subsidies

	2017
Steunpunt Adoptie	
Basissubsidie	510 685,27
Diensten voor maatschappelijk onderzoek	
Basissubsidie DMO (CAW Brussel)	468 980,18
Interlandelijke adoptiediensten	
Basissubsidie (3 diensten samen)	706 225,35
Bijkomende subsidies voor 13 lopende kanalen (3 diensten samen)	79 834,17
Bijkomende subsidies voor 7 proefkanalen (3 diensten samen)	2 493,85
Afwerking overgenomen dossiers China door Ray of Hope	1 790,63
Binnenlandse adoptiediensten	
Basissubsidie	504 845,00
Begeleiding ongepland zwangere vrouwen	207 112,50
Facultatieve subsidie MO	3 786,30
Forfaitaire subsidie infogesprekken	6 815,34

1.1 Toegekende subsidies aan erkende diensten of projecten, soort subsidie - 2017

Bron: VCA

1.5.3 Aanpak overlegmomenten

In 2017 lag de focus voor overlegmomenten veel sterker op het bijeenbrengen van verschillende actoren binnen de adoptiesector en veel minder op één op één ontmoetingen met de individuele partners. Het VCA kiest voor deze aanpak, omdat het de ontmoeting en samenwerking tussen de verschillende adoptie-actoren stimuleert.

Vanaf 2017 werd aldus op regelmatige basis ketenoverleg georganiseerd, waarbij telkens zowel het Steunpunt Adoptie, de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek als de verschillende adoptiediensten uitgenodigd worden. In juni, september en december 2017 vond ketenoverleg plaats.

Indien er agendapunten zijn die enkel relevant zijn voor één specifieke partner, worden uiteraard wel bilaterale overlegmomenten georganiseerd, bv. in het kader van de stopzetting van de samenwerking met een specifieke herkomstland waar slechts 1 adoptiedienst mee samenwerkt.

Tweemaal per jaar organiseert het VCA een 'groot adoptieoverleg' voor de volledige adoptiesector; waarbij telkens ook erkende trefgroepen aanwezig zijn. Aan het tweede groot adoptieoverleg werd een vormingsdag gekoppeld over de adoptie van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften ('special needs').

1.5.4 Het Raadgevend Comité

Sinds 2013 wordt het VCA bijgestaan door een Raadgevend Comité dat advies kan geven ofwel op eigen initiatief ofwel op vraag van de Vlaamse adoptieambtenaar. Het Raadgevend Comité is samengesteld uit vertegenwoordigers van adoptieouders, geadopteerden, voorzieningen, een aantal onafhankelijke experts, alsook een vertegenwoordiging van de werknemers.

Het Raadgevend Comité kwam in 2017 slechts tweemaal samen. De wijziging aan de regelgeving over binnenlandse adoptie in 2016, bracht een verruiming van de bevoegdheid en de samenstelling van het Raadgevend Comité met zich mee. Als gevolg hiervan moest een nieuw benoemingsbesluit ter goedkeuring worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering. In afwachting van de goedkeuring van dit besluit, konden er geen bijeenkomsten ingepland worden.

Eind 2017 werd de nieuwe samenstelling door de Vlaamse Regering bekrachtigd. Na de goedkeuring kwam het bureau van het Raadgevend Comité in november 2017 opnieuw samen.

Mevrouw Nicole Vliegen is, zoals tijdens de vorige werkingsperiode, opnieuw voorzitter. Zij wordt bijgestaan door 2 ondervoorzitters, mevrouw Inge Demol en mevrouw Miranda Aerts. Het VCA neemt deel aan de vergaderingen via aanwezigheid van de Vlaamse adoptieambtenaar en door de ondersteuning van een secretaris die instaat voor verslaggeving.

Het comité bracht in 2017 adviezen uit over de wijzigingen aan het decreet interlandelijke adoptie en over het thema onderplaatsing (plaatsing van een adoptiekind als jongste in de kinderrij).

1.5.5 Andere Belgische overheden

De Commissie van Opvolging en Overleg kwam in 2017 driemaal bijeen, op 17 maart, 16 juni en 12 oktober. Deze commissie bestaat uit de bevoegde centrale autoriteiten inzake adoptie, de dienst Vreemdelingenzaken, de Federale Overheidsdienst (FOD) Buitenlandse Zaken, vertegenwoordigers van parketmagistraten en familierechters die bevoegd zijn voor adoptie, alsook de kabinetten van de betrokken federale en gemeenschapsministers. Het Vlaams Centrum voor Adoptie hecht bijzonder veel belang aan dit overleg gelet op het feit dat elk van de verschillende beleidsdomeinen nauw betrokken is bij de adoptiepraktijk.

Zo werd er in 2017 werk gemaakt van een nieuw samenwerkingsprotocol tussen enerzijds de Centrale Autoriteiten van de Gemeenschappen en anderzijds de Federale Centrale Autoriteit inzake adoptie. Het protocol bevat concrete voorstellen om de samenwerking tussen de verschillende actoren die een rol spelen bij interlandelijke adopties te optimaliseren. Elke Centrale Autoriteit engageert er zich toe alle nodige en noodzakelijke stappen te zetten (informatie te delen, initiatief te nemen voor overleg, zoeken naar een gedragen aanpak) om ervoor te zorgen dat adoptieprocedures correct kunnen verlopen. Concreet vertaalt zich dit in een nieuwe werkwijze voor de opening van adoptiekanalen in het buitenland enerzijds, en een reeks afspraken voor de aanpak van probleemsituaties anderzijds.

Naar aanleiding van de wetswijziging van 6 juli 2017 (Potpourri V), veranderden er een aantal bepalingen van het Burgerlijk Wetboek en het Gerechtelijk Wetboek over adoptie. Er werd een werkgroep opgericht om te bespreken hoe het bestaande samenwerkingsakkoord tussen de Federale overheid en de Gemeenschappen hieraan aangepast kon worden.

Er was in 2017 ook overleg met de Federale Centrale Autoriteit (FCA) over de moeilijkheden met adopties uit Guinee, alsook over de opstart van een nieuwe samenwerking in Kirgizië. Daarnaast was er ook overleg met de Centrale Autoriteit van de Franse Gemeenschap (ACC) over de werking van het kanaal Marokko, inclusief over de gezamenlijke missie hiernaartoe.

In 2015 werd het Vlaams Centrum voor Adoptie via de Vlaamse adoptieambtenaar waarnemend lid van de Conseil Supérieur sur l'Adoption (COSA) bij de Franse Gemeenschap. De COSA fungeert als raadgevend comité voor de Centrale Autoriteit van de Franse Gemeenschap. Naast het VCA zijn o.a. ook de adoptiediensten van de Franse Gemeenschap, de geadopteerden, de adoptieouders, experts, de FCA, vertegenwoordigers van 'l'aide à la jeunesse', alsook magistraten vertegenwoordigd in dit orgaan. De COSA kwam in 2017 een vijftal keer samen, waarvan 3 bijeenkomsten over het thema 'roots' gingen.

Het VCA bleef in 2017 beroep doen op de FOD Buitenlandse Zaken in het kader van kanaalonderzoeken, missies, delegaties, individuele dossiers en specifieke problemen in landen van herkomst. Momenteel vindt er overleg plaats tussen FOD Buitenlandse Zaken en het VCA over hoe de samenwerking nog verder verbeterd kan worden.

1.5.6 Andere Europese centrale autoriteiten

De pilootgroep, een groep centrale autoriteiten die op zoek gaat naar mogelijkheden om informatie op een vlotte manier uit te wisselen, kwam in 2017 tweemaal samen, in Den Haag en Genève. Tijdens de laatste bijeenkomst in Genève verzorgde Service Social International (SSI) een lezing over het subsidiariteitsprincipe. Op vraag van de Europese centrale autoriteiten bood de dienst ook technische ondersteuning met betrekking tot specifieke herkomstlanden.

Bij kanaalonderzoeken doet het VCA regelmatig beroep op andere Europese centrale autoriteiten om te polsen naar hun ervaringen met bepaalde landen van herkomst. Het VCA deelt ook informatie die zij verkrijgen via hun contacten in de herkomstlanden, alsook de conclusies van de missies ter plaatse die zij heeft uitgevoerd.

Op 22 mei 2017 bracht de Deense Centrale Autoriteit voor Adoptie een werkbezoek aan het Vlaams Centrum voor Adoptie. Tijdens dit bezoek werd onder meer informatie uitgewisseld over de werking van beide centrale autoriteiten, alsook over de opvolging van adoptiekanalen.

1.5.7 Service Social International

De Service Social International (SSI) is een NGO die individuen, kinderen en families helpt die geconfronteerd worden met sociale problemen waarbij 2 of meer landen betrokken zijn ten gevolge van internationale migratie of verplaatsing. Voor het VCA is dit een onmisbare en belangrijke bron van samenwerking, vooral op het vlak van informatie betreffende de herkomstlanden. Zij stellen een uitgebreide informatiedatabank ter beschikking over de situatie in de verschillende landen over zowel specifiek adoptiebeleid als meer algemeen het kindbeschermingsbeleid. Ook rond de ontwikkeling van een visie op specifieke thema's is de input van de SSI zeer inspirerend.

In 2017 nam het VCA deel aan het symposium "Alternative Care, Adoption and Surrogacy" in Genève, georganiseerd door SSI.

1.5.8 Permanent bureau van Den Haag

Het permanent bureau van Den Haag staat mee in voor de uitvoering van het Haags Verdrag. Zij ondersteunen landen die willen toetreden tot dit verdrag en hun regelgeving en procedures eraan willen aanpassen. In 2017 werd er geen Special Commission georganiseerd in Den Haag. Deze vijfjaarlijkse algemene vergadering staat open voor alle landen die het Verdrag van Den Haag hebben geratificeerd en biedt een gelegenheid om te netwerken met andere centrale autoriteiten.

In 2017 nam het VCA deel aan de werkgroep over 'Preventing and addressing illicit practices in intercountry adoption'. Deze werkgroep heeft als opdrachten het in kaart brengen van enkele veel voorkomende onwettelijke praktijken inzake interlandelijke adoptie (zoals het gebruik van vervalste documenten bij de indiening van een adoptiedossier), en daaraan gekoppeld het ontwikkelen van preventieve maatregelen, alsook van een gepaste respons.

1.6 Buitenlandse missies en delegaties

In 2017 ondernam het VCA 6 missies naar het buitenland: Polen, Togo en Burkina Faso (aansluitend), Thailand, Kirgizië en Marokko. Er werd 1 delegatie uit Togo ontvangen.

1.6.1 Missies

Polen

In januari 2017 bracht het VCA, samen met Het Kleine Mirakel, een werkbezoek aan Polen. Door de nieuwe regering in Polen waren er wijzigingen in de procedure doorgevoerd. De Poolse autoriteiten besloten dat in principe alle kinderen in eigen land moeten geplaatst worden. Het ging niet om een officiële beslissing, maar werd wel mondeling door de Poolse autoriteiten aan het VCA bevestigd. Tijdens deze missie evalueerde het VCA de werking ter plaatse door een bezoek te brengen aan het adoptiecenter, het ministerie, het Poolse kinderrechtencommissariaat. Op deze manier kon het VCA nagaan of er nog mogelijkheden waren om de samenwerking met Polen verder te zetten.

In 2017 werd het kanaal Polen door het VCA opgeschort. Het VCA gaf Het Kleine Mirakel wel de toestemming om de nog lopende dossiers verder af te werken.

Kirgizië

Eind 2016 ontving het Vlaams Centrum voor Adoptie een aanvraag tot prospectie van Het Kleine Mirakel voor het kanaal Kirgizië. Na een negatief advies van de wetgeving door het VCA bezorgde Het Kleine Mirakel alsnog een inlichtingendossier voor dit kanaal.

Bij dit inlichtingendossier was geen reisverslag gevoegd, waarna het VCA voorstelde om een gezamenlijk werkbezoek te plannen. De bedoeling was om beter zicht te krijgen op de situatie ter plaatse sinds de toetreding van het land tot het Haags Adoptieverdrag in november 2016.

Het werkbezoek vond plaats eind mei. Behalve overleg met de Centrale Autoriteit van Kirgizië en de contactpersoon van de adoptiedienst, werd een bezoek gebracht aan andere actoren betrokken bij de adoptieprocedure.

Thailand

Het VCA en FIAC-Horizon brachten van 13 tot 16 juni 2017 een werkbezoek aan Thailand. Voor het VCA kadert dit bezoek in de decretale opdracht van onderzoek en goedkeuring van buitenlandse kanalen. Tegenwoordig worden adoptiekanalen pas geopend na een bezoek ter plaatse, maar de adoptiesamenwerking tussen Thailand en Vlaanderen is een van de langstlopende die Vlaanderen kent en dateert nog van voor deze verplichting. Voor het VCA was het de eerste keer dat het land zelf bezocht werd.

Het Haags Adoptieverdrag trad in Thailand al in 2004 in werking; de principes van het Haags Verdrag worden er door de Thaise centrale autoriteit, het Child Adoption Center (CAC) in praktijk gebracht.

Zoals gebruikelijk probeert het VCA tijdens een bezoek aan het zendend land om een zo volledig beeld van de situatie op het vlak van adoptie te krijgen. Uiteraard werden de autoriteiten die een rol spelen bezocht, maar evengoed de Belgische diplomatieke vertegenwoordiging, een aantal private sociale diensten en kindertehuizen, en relevante organisaties zoals Unicef. Anders dan gewoonlijk hoefde het VCA in Thailand geen contactpersonen van FIAC-Horizon te bezoeken. Interlandelijke adoptie wordt er door de overheid zelf in handen genomen, waarbij FIAC rechtstreeks met de Thaise adoptieautoriteit samenwerkt en tussenpersonen of specifieke samenwerkingsverbanden met bepaalde kindertehuizen niet nodig zijn.

Togo

In juli 2017 ging het VCA op missie naar Togo. Dit bezoek werd afgelegd om het adoptieproces in Togo beter te begrijpen. Hierbij was het de bedoeling om alle adoptiepartners te leren kennen zoals de rechtbank, voorzieningen voor adoptabele kinderen, ... om telkens hun rol in het adoptieproces en de specifieke manier van werken van elke partner ten volle te begrijpen. Het VCA werd hierbij vergezeld door vertegenwoordigers van Ray of Hope.

Burkina Faso

Aansluitend op de missie naar Togo, ging het VCA eveneens op missie naar Burkina Faso. Het land heeft, net zoals België, het Haags Adoptieverdrag ondertekend waarbij de principes van subsidiariteit en adoptabiliteit door de CA gegarandeerd worden. Naast het bezoek aan de centrale autoriteit voor adoptie, was er ook de mogelijkheid om kennis te maken met de plaatselijke weeshuizen, rechtbanken en andere actoren die een rol spelen in de bescherming van kinderen. Ook was er ruimte voor een kennismaking en overleg met de contactpersoon van Ray of Hope.

Marokko

In 2012 kreeg Ray of Hope de goedkeuring van het VCA om een adoptiekanaal in Marokko te openen. Dit gebeurde na positieve evaluatie van de proefdossiers. In de periode 2010-2014 vonden 4 interlandelijke adopties vanuit Marokko plaats. De procedure hield in dat in Marokko eerst een kefala (soort pleegvoogdij naar Belgisch recht) werd uitgesproken en vervolgens een adoptie in België.

In 2012 werd de jeugdrechtbank van Dendermonde gevat voor de omzetting van een kefala-beslissing naar adoptie; de beslissing van de rechtbank werd evenwel vernietigd bij arrest van 13 maart 2013 door het Hof van Beroep te Gent. De vernietiging werd tevergeefs aangevochten voor het Hof van Cassatie. Het probleem lag bij de interpretatie van artikel 361-5 BW. Hoewel in Wallonië de kefala al die tijd probleemloos kon worden omgezet in een adoptie, drong een wetwijziging zich op.

Naar aanleiding van voormeld arrest van het Hof van Beroep te Gent werden interlandelijke adopties uit Marokko in Vlaanderen tijdelijk opgeschort om risico's in toekomstige dossiers te vermijden. Inmiddels werd bij de wetwijziging van 6 juli 2017 (Potpourri V) betreffend wetsartikel zodanig gewijzigd dat er waar nodig ook door een voogd ad hoc kan worden ingestemd met de adoptie. Om interlandelijke adopties uit Marokko ook in Vlaanderen opnieuw mogelijk te maken, werd in november 2017 een gezamenlijke dienstreis gepland met Ray of Hope en de collega's van het ACC, met als doel de adoptieprocedure en werking ter plaatse door te lichten.

1.6.2 Delegaties

Delegatie Togo

Op 11 september 2017 bracht een delegatie van de Togolese Centrale Autoriteit (CNAET) een bezoek aan het Vlaams Centrum voor Adoptie. Tijdens dit overleg werden ervaringen uitgewisseld en werd een korte evaluatie van de afgelopen missie naar Togo gemaakt. Sinds de opstart door de adoptiedienst Ray of Hope werden 3 Togolese kinderen in Vlaamse adoptiegezinnen geplaatst. De delegatie kreeg de kans deze gezinnen te ontmoeten.

1.6.3 Ondersteuning programma's

Art. 20 §2, 22° van het decreet houdende regeling van de interlandelijke adoptie van kinderen van 20 januari 2012 geeft volgende opdracht aan het VCA: 'Ontwikkelen of ondersteunen van programma's in binnen- en buitenland die de doelstellingen ondersteunen van het Verdrag van Den Haag van 29 mei 1993 inzake de internationale samenwerking en de bescherming van kinderen en van het Internationaal Verdrag van 20 november 1989 inzake de Rechten van het Kind, door België geratificeerd en goedgekeurd met de wet van 25 november 1991'.

In het kader van deze opdracht ondersteunde het VCA in 2017 een vorming, gegeven door het ISS, aan de medewerkers van de Centrale Autoriteit van Guinee. Naar aanleiding van een overleg met de Federale Centrale Autoriteit over het verloop van adoptieprocedures in Guinee, wordt overwogen om in 2018 een gelijkaardige vorming te organiseren voor de magistraten en rechters die een opdracht hebben inzake interlandelijke adoptie, teneinde het toezicht op de naleving van de bepalingen uit het Haags Verdrag ook daar te versterken.

Geplaatste kinderen binnenlandse adoptie			32	29	24	35	25	30	26	23	22	23	29
Erkenning en registratie (7)		179	155	186	209	176	151	99	63	37	32	39	43

2.1 Overzicht cijfers adoptie niet-gekend kind

Bron: VCA

- (1) Op 1 september 2005 trad de nieuwe adoptiewet in werking waardoor de eerste erkenningen en registraties pas in 2006 gerealiseerd werden.
- (2) Vanaf 2017 worden de aanmeldingen voor een intrafamiliale adoptie niet langer meegeteld.
- (3) Het betreft de uitgereikte attesten van voorbereiding voor een eerste adoptie voor zowel interlandelijke adoptie als binnenlandse adoptie. Er waren ook 3 kandidaat-adoptanten, die reeds de voorbereiding voor interlandelijke adoptie gevolgd hadden en die in 2017 een extra vorming rond binnenlandse adoptie hebben gevolgd. Deze werden hierbij opgeteld.
- (4) Het betreft het aantal tussenvonnissen, waarbij de familierechtbank beveelt tot een opdracht maatschappelijk onderzoek (de tussenvonnissen voor aanvullend maatschappelijk onderzoek, bv. in het kader van de verlenging van een geschiktheidsvonnis, werden hier niet meegeteld). Op basis van dit tussenvonnis, krijgt de DMO de opdracht om op basis van een maatschappelijk onderzoek een advies uit te spreken.
- (5) Het betreft het aantal door de familierechtbank uitgesproken geschiktheidsvonnissen die het VCA ontvangen heeft (voor 2017: ontvangen op 1 februari 2018. 2005 geeft een gecombineerd cijfer van beginseltoestemming met 24 geschiktheidsvonnissen na het in voege treden van de nieuwe wet in september 2005). Het betreft de volgende vonnissen: geschikt, automatische verlenging geschiktheidsvonnis, verlenging na actualisatie van het maatschappelijk onderzoek en verbeterend vonnis.
- (6) Vanaf 2017 worden het aantal geplaatste kinderen via een interlandelijke adoptie zonder bemiddeling door een adoptiedienst apart in deze tabel opgenomen.
- (7) Het betreft het aantal registraties van de erkenningen van interlandelijke adopties waarover het VCA door de FCA werd ingelicht.

2.1 Aanmeldingen

Sinds 24 maart 2016 worden de aanmeldingen voor binnenlandse adoptie en interlandelijke adoptie via een adoptiedienst samengenomen. Bijgevolg bestaat er geen onderscheid meer tussen aanmeldingen voor binnenlandse adoptie en interlandelijke adoptie. Het aanmeldingscijfer voor 2017 bedraagt 398. Hiervan waren er 63 aanmeldingen van alleenstaanden, 254 aanmeldingen van heterokoppels en 81 aanmeldingen van holebikoppels (waarvan 77 mannenkoppels en 4 vrouwenkoppels).

Tabel 2.2 geeft een gedetailleerd overzicht weer van de verschillende type aanmeldingen.

Aanmeldingen

	2016		2017	
Aantal aanmeldingen	426	%	398	%
Waarvan				
-alleenstaanden	64	15,0	63	15,83
-heterokoppel	291	68,3	254	63,82
-holebikoppel (M+M; V+V)	71 (68;3)	16,6	81 (77;4)	20,35
Waarvan				
-tweede en volgende adopties	10	2,35	16	4,02%

2.2 Aantal aanmeldingen per type

Bron: VCA

2.2 Instroombeheer en voorbereiding

2.2.1 Instroombeheer

Iedereen die een kind wil adopteren, moet een voorbereiding op adoptie volgen. Wie voor een tweede keer adopteert, moet de voorbereiding niet opnieuw volgen.

In 2013 werd het instroombeheer ingevoerd. Dit betekent dat het aantal kandidaten dat kan starten met de voorbereiding wordt afgestemd op het aantal kinderen dat nood heeft aan adoptieouders. Om ervoor te zorgen dat adoptiediensten op elk ogenblik voldoende, verschillende kandidaat-adoptieouders op hun wachtlijst hebben staan en op die manier voor elk kind een goede matching kunnen doen, heeft het Vlaams Parlement beslist dat de instroom best gericht gebeurt, waarbij dus zowel rekening wordt gehouden met het profiel van de kandidaat-adoptieouders, als met het profiel van de kinderen waarvoor er een gezin wordt gezocht. Het VCA bepaalt elk jaar hoeveel kandidaat-adoptieouders mogen doorstromen naar de voorbereiding.

Het aantal kandidaten dat kan beginnen met de voorbereiding wordt berekend op basis van:

- Het aantal kinderen dat in het vorige kalenderjaar is geplaatst.
- De evoluties in de herkomstlanden (stopzetting kanalen, nieuwe kanalen, ...).
- Het gemiddelde aantal kandidaten die de procedure starten, maar in de loop van het proces afhaken (uitval).
- Het aantal aanmeldingen voor een zelfstandige adoptie.
- Het aantal kandidaten dat openstaat voor een kind met een specifieke ondersteuningsbehoefte.

Op basis van bovenstaande berekening mochten er in 2017 198 kandidaat-adoptanten starten met de voorbereiding op adoptie. De regels over het instroombeheer bepalen dat elk jaar minimum 30 kandidaten kunnen doorstromen in volgorde van aanmelding; de eerste 30 kandidaten op de wachtlijst hadden zich allemaal aangemeld voor een binnenlandse adoptie.

De binnenlandse adoptiedienst Adoptiehuis had evenwel nood aan een groot aantal nieuwe kandidaten, met een verschillend profiel. De diversiteit van de wachtlijst bij Adoptiehuis is immers cruciaal voor een goede matching: de geboorteouders worden gehoord over het soort gezin waarin ze hun kind willen zien opgroeien (vb. een voorkeur voor een gezin waar al kinderen zijn, een hetero- of halebikoppel, een alleenstaande ouder, ...).

De adoptiedienst houdt hier rekening mee om drempels bij afstand te vermijden, maar ook om te vermijden dat kinderen een loyaleitsprobleem ervaren wanneer zij later op zoek gaan naar hun familie.

Verder werd per herkomstland nagegaan hoeveel kandidaten er nog op de wachtlijst stonden, hoeveel er nodig waren om effectief te kunnen bemiddelen voor kinderen die nood hebben aan een plaatsing, hoeveel nieuwe contracten er eventueel konden worden afgesloten, ... Nog steeds zijn de buitenlandse adoptiediensten op zoek naar kandidaten die kunnen en willen adopteren uit o.a. India en de Filipijnen.

De adoptiediensten zoeken steeds kandidaat-adoptieouders die open staan voor kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte. Zij mogen versneld instromen en de voorbereiding volgen. Het gaat om oudere kinderen (+6 jaar), kinderen met een medisch probleem (schisis, hartproblemen, ontbrekende ledematen, ...), kinderen met een ontwikkelingsachterstand, maar ook om kinderen met gedragsproblemen of een moeilijke achtergrond (geboren na verkrachting, mishandeling, ...) of om kinderen die samen met een broer of zus geplaatst worden (siblings).

De voorbereiding op adoptie van een niet-gekend kind werd in 2017 opnieuw verzorgd door Steunpunt Adoptie. In een latere paragraaf vindt u nadere toelichting over de voorbereiding voor de kandidaat-adoptieouders die een gekend kind willen adopteren (binnenlands en interlandelijk).

2.2.2 Voorbereiding

Deze voorbereiding bestaat uit 2 delen: een infosessie en de verdere voorbereiding. Alle kandidaat-adoptieouders die voor een eerste keer adopteren, moeten twee infosessies volgen. De eerste infosessie duurt 4 uur en wordt georganiseerd voor grotere groepen. De tweede infosessie duurt eveneens 4 uur en vindt plaats in kleinere groepen. Hierdoor is het mogelijk om op een interactieve wijze te werken met de deelnemers. De kandidaat-adoptieouders krijgen tijdens deze infosessies uitleg over de voorwaarden voor adoptie in België en in de landen van herkomst, de wachttijden, het profiel van kinderen die in aanmerking komen voor adoptie, alsook over de mogelijkheid van een zelfstandige adoptie. Kandidaat-adoptieouders betalen voor de infosessie een bijdrage van 25 euro. Na afloop hebben zij 60 dagen tijd om te bevestigen of zij de voorbereiding willen verderzetten of niet. In 2017 waren er 11 groepen infosessie deel 1 en 25 groepen infosessie deel 2 voor een totaal van 298 gezinnen (koppels of alleenstaanden). Er beslisten 14 koppels of alleenstaanden na de eerste infosessie om te stoppen met de adoptieprocedure.

In 2017 konden 144 gezinnen starten met de voorbereiding, waarbij zowel binnenlandse als interlandelijke adoptie aan bod komt. De kandidaat-adoptieouders betaalden hiervoor een bijdrage van 250 euro. Uiteindelijk konden 142 gezinnen de voorbereiding afronden; 2 gezinnen haakten af omwille van een zwangerschap. Kandidaat-adoptieouders die de voorbereiding reeds in het verleden hebben gevolgd en voor een tweede of derde adoptie gaan, kunnen een duplicaat van het attest van voorbereiding opvragen bij Steunpunt Adoptie. In 2017 werden 2 duplicaten voorbereiding op adoptie afgeleverd.

Het Steunpunt Adoptie blijft de adoptiedriehoek, die de relaties tussen de geboorteouders, de geadopteerde en de adoptieouders kernachtig visualiseert, gebruiken als een rode draad doorheen het voorbereidingsprogramma. Het Steunpunt tracht een zo realistisch mogelijk beeld te schetsen over de adoptie van een kind en informeert zowel over het verloop van de procedure, de rol van het Haags Adoptieverdrag, als over rouw- en verlieservaring bij de diverse betrokken partijen, hechting in het kader van adoptie, maar ook over opvoeding en identiteitsvorming bij een adoptiekind.

Sinds 2014 is er in de voorbereiding ook extra aandacht voor de adoptie van kinderen met specifieke ondersteuningsbehoeften vermits het gaat om een belangrijk deel van de geplaatste kinderen.

2.3 Maatschappelijk onderzoek

Na het volgen van de voorbereiding en na ontvangst van het voorbereidingsattest, dienen de kandidaat-adoptieouders een verzoekschrift in bij de familierechtbank om geschikt verklaard te worden. In het kader van de geschiktheidsprocedure beveelt de familierechtbank een maatschappelijk onderzoek. Dit onderzoek wordt sinds 2017 uitgevoerd door de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek in Brussel. De werkwijze van de DMO is neergeschreven in een draaiboek dat regelmatig bijgestuurd en geoptimaliseerd wordt.

Naast de opdrachten voor maatschappelijke onderzoeken staat de dienst ook in voor de actualisering van het maatschappelijk onderzoek wanneer kandidaat-adoptieouders een verzoek tot verlenging van hun geschiktheidsvonnis indienen bij de familierechtbank, na 4 jaar. Dergelijke actualisering is enkel nog nodig als er ingrijpende wijzigingen zijn in het gezin van de kandidaat-adoptieouders die mogelijk een invloed hebben op hun geschiktheid voor adoptie. Als er geen wijzigingen zijn, dan kan het geschiktheidsvonnis automatisch met 2 jaar verlengd worden. Het VCA moet nagaan of een actualisering nodig is of niet. Dit onderzoek gebeurt aan de hand van het attest gezinssamenstelling, een vragenlijst in te vullen door de kandidaat-adoptieouders en enkele vragen aan de adoptiedienst.

Het VCA maakt dan een attest op voor de rechtbank waarna ofwel een actualisatie van het maatschappelijk onderzoek wordt opgestart, ofwel de geschiktheid automatisch wordt verlengd. Het VCA kreeg 53 vragen van de rechtbank voor dergelijke automatische verlenging in 2017. In 48 gevallen kon het VCA vaststellen dat er geen wijzigingen waren in het gezin, voor 5 gezinnen diende wel een actualisatie te gebeuren.

2.3.1 Verloop van het maatschappelijk onderzoek

Een maatschappelijk onderzoek wordt opgestart na een tussenvonnissen van de familierechtbank waarin een dergelijk onderzoek wordt bevolen.

In 2017 werden 151 tussenvonnissen uitgesproken. Daarnaast werden 20 vonnissen uitgesproken waarin een aanvullend onderzoek werd bevolen. In totaal kreeg de DMO 171 opdrachten tot onderzoek. Bovenop deze vonnissen kregen ze 5 vragen naar actualisering van het verslag na onderzoek door het VCA over mogelijke wijzigingen in het gezin.

Een maatschappelijk onderzoek bestaat normaal uit 4 gesprekken. In een vijfde adviesgesprek wordt het advies toegelicht aan de kandidaat-adoptieouders. Tijdens dit gesprek kunnen zij ook eventuele materiële fouten rechtzetten. Inhoudelijke discussie is niet mogelijk, dit behoort tot de bevoegdheid van de rechtbank. Door dit extra gesprek wordt voorkomen dat kandidaat-adoptieouders een eventueel negatief advies moeten lezen zonder toelichting.

Conform de regelgeving moet de DMO het onderzoek binnen de 2 maanden na het tussenvonnissen afronden, maar dat is in de praktijk zo goed als onmogelijk.

Er verloopt meestal al enige tijd voordat de opdracht bij de DMO aankomt; zowel voor de kandidaat-adoptieouders als voor de DMO is erg moeilijk om de reeks van 4 gesprekken onmiddellijk aan te vatten. De dienst stelt wel alles in het werk om, eenmaal het onderzoek gestart is, de termijn van 2 maanden te respecteren.

2.3.2 Adviezen

Het aantal afgewerkte maatschappelijke onderzoeken stijgt lichtjes in vergelijking met 2016. Zo gaf de DMO 103 adviezen in 2017. Een deel van de maatschappelijke onderzoeken was al opgestart in 2016 en een deel zal pas in 2018 behandeld worden door de familierechtbank.

In 2017 gaf de DMO 56 positieve adviezen en 26 negatieve adviezen.

19 kandidaat-adoptieouders kregen een advies van uitstel. De termijn van uitstel bedroeg tussen de 6 en 12 maanden. Er werden 2 maatschappelijk onderzoeken stopgezet of opgeschort op vraag van de kandidaat-adoptieouders zelf. In tabel 2.3 staan alle adviezen op een rij.

Maatschappelijk onderzoek

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Negatief	95	54	69	81	38	38	29	18	21	26
Risicofactoren	26	16	1	1						
Bijkomende gesprekken	9	1	4	1			1			
Uitstel (1)	35	31	30	20	21	17	19	12	13	19
Uitstel voor 1, negatief voor 2				3		1	1			
Neutraal	16	4		1						
Positief	348	199	165	145	101	88	58	47	39	47
Positief voor 1, uitstel voor 2										1
Positief voor 1 specifiek kind	8		10	3	2	1	3	5	3	
Positief voor 1 ouder kind	1		1		1		1			
Positief voor kind met specifieke ondersteuningsbehoefte							1	1	1	
Positief voor 1 of 2	13	11	7	8	7	5	4	5	10	
Positief voor 1 of meer	4	1	1		1					
Positief voor 1, negatief voor 2 of meer		1	8	9	7	2	1	6	3	8
Positief voor 2	15	18	15	15	6	7	7	4	4	

Positief voor specifieke kinderen	2	7		3	1				2	
Positief voor 3	1					1	1	1		
Stoppen (2)	28	19	16	13	5	2	1	2		2
Totaal	601	362	327	303	190	162	127	101	96	103

2.3 Adviezen van de diensten voor maatschappelijk onderzoek

Bron: VCA

(1) Voor 2017: uitstel van 6 maanden, 12 maanden of een andere termijn.

(2) Na minstens 1 gesprek waarvan een rapport werd afgeleverd: zwangerschap, opschorting of stopzetting door kandidaat-adoptanten.

2.4 Geschiktheidsvonnissen

Het geschiktheidsvonnis wordt uitgesproken door de familierechtbank. Het VCA ontvangt niet systematisch de vonnissen waarbij de rechtbank negatief oordeelt over de geschiktheid. Enkel de vonnissen waarin de geschiktheid wordt uitgesproken of bijkomende onderzoeken worden bevolen, moeten door de familierechtbank, via de FCA, aan het VCA bezorgd worden. Er werden in 2017 toch 10 vonnissen van niet-geschiktheid bezorgd aan het VCA, telkens na een negatief advies van de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek.

In 2017 werden er 126 geschiktheidsvonnissen uitgesproken door de rechtbank. Hiervan verkregen 2 kandidaat-adoptanten een geschiktheidsvonnis na een procedure voor het Hof van Beroep. Er kregen 48 kandidaat-adoptieouders een automatische verlenging van hun geschiktheidsvonnis en 5 kandidaat-adoptieouders kregen een verlenging na actualisatie van het maatschappelijk onderzoek.

In tabel 2.4 worden de geschiktheidsvonnissen weergegeven, gekoppeld aan het advies dat de Dienst voor Maatschappelijk Onderzoek gaf. Er werden 20 vonnissen uitgesproken waarin aanvullend onderzoek werd bevolen die gedetailleerd vermeld worden in tabel 2.5.

Geschiktheidsvonnissen uitgesproken door de familierechtbank

	Negatief	Positief met risicofactoren	Positief voor 1	Positief voor 1 of 2	Positief voor 1, negatief voor 2	Positief voor 1, uitstel voor 2	Positief voor 2	Positief voor 3	Uitstel	Totaal
Geschikt voor 1 kind	4		34		4				6	48
Geschikt voor 1 of 2 kinderen				7		2			2	11
Geschikt voor 2 kinderen	1				1		4		2	8
Geschikt voor 3 kinderen							1	1		2
Geschikt voor 3 of 4 kinderen	1						1			2
Verbeterend vonnis				1	1					2
Verlenging geschiktheidsvonnis			4						1	5
Automatische verlenging geschiktheidsvonnis	2	2	28	3	3	1	6		3	48
Totaal	8	2	66	11	9	3	12	1	14	126

2.4 Overzicht beslissingen familierechtbank, geschiktheid adoptie niet-gekend kind - 2017

Bron: VCA

(1) Vonnissen uitgesproken in 2017 waarvan het VCA op de hoogte werd gebracht tot 1 februari 2018.

(2) De kolommen geven de niet-bindende beslissingen weer van de DMO's, de rijen geven de definitieve beslissingen weer van de familierechtbanken

Aanvullende onderzoeken

Beslissing familierechtbank	Adviezen diensten voor maatschappelijk onderzoek			Totaal
	Negatief	Positief	Uitstel	
Aanvullend onderzoek	3	10	5	18
Aanvullend onderzoek na uitstel	0	1	1	2
Totaal	3	11	6	20

2.5 Overzicht aanvullende onderzoeken familierechtbank - 2017

Bron: VCA

2.5 Bemiddeling

Na ontvangst van het geschiktheidsvonnis kunnen kandidaat-adoptanten een bemiddelingsovereenkomst afsluiten met een adoptiedienst of kiezen voor een zelfstandige adoptie.

De meeste kandidaat-adoptieouders doen een beroep op een adoptiedienst voor bemiddeling. In de volgende paragrafen wordt een onderscheid gemaakt tussen bemiddeling door een buitenlandse adoptiedienst (§4.1) en bemiddeling door een binnenlandse adoptiedienst (§4.2).

Daarnaast probeert een beperkt aantal kandidaat-adoptieouders hun adoptie te realiseren via een zelfstandige adoptie (zowel binnenlands als interlandelijk). In het geval van interlandelijke adoptie van een ongekend kind onderzoekt en beoordeelt het VCA zelf deze adoptieprojecten.

2.5.1 Bemiddeling door een buitenlandse adoptiedienst

De buitenlandse adoptiediensten werken samen met door het VCA goedgekeurde kanalen.

In 2017 werden 59 kinderen opgenomen in een adoptiegezin in Vlaanderen na bemiddeling door 1 van de 3 erkende adoptiediensten.

Deze kinderen kwamen uit 13 verschillende landen. Naast de landen waarmee al een samenwerking bestaat, gaan deze diensten ook op zoek naar nieuwe herkomstlanden waar nood is aan adoptie. Dit gebeurt via kanaalonderzoeken.

Kanaalonderzoeken

Adoptiediensten die in een nieuw land een adoptiesamenwerking willen opzetten, hebben hiervoor toestemming nodig van het VCA. Het VCA verleent deze toestemming na het voeren van een kanaalonderzoek dat gebaseerd is op een uitgebreid inlichtingendossier van de adoptiedienst. Een kanaalonderzoek houdt een grondige analyse in van de wetgeving en de plaatselijke procedures die worden getoetst aan het Haags Adoptieverdrag en de Belgische adoptiewetgeving. Daarnaast worden de betrokken organisaties en contactpersonen onderzocht en worden de financiële transacties, die nodig zijn om een adoptie tot stand te brengen, doorgelicht. Het voeren van kanaalonderzoeken gebeurt altijd in samenwerking met verschillende externe partners (FOD Buitenlandse Zaken, NGO's, andere centrale autoriteiten, ...) en met de betrokken buitenlandse instanties, zoals de bevoegde autoriteit van het land van herkomst. Vooral voor de landen die het Adoptieverdrag van Den Haag (nog) niet ratificeerden, moet er vaak lang gewerkt worden aan

een procedure die alle garanties kan bieden die onze Belgische wetgeving vereist. Vaak is een bezoek ter plaatse van het VCA ook nodig voordat een kanaalonderzoek kan worden afgerond.

De procedure voor het starten van een nieuw kanaal verloopt in verschillende fases:

- De adoptiedienst vraagt toestemming om prospectie te doen in een bepaald land.
- Het VCA verleent toestemming voor de prospectie, tenzij het onmiddellijk al tegenindicaties kan geven (bv. moratorium wegens wetwijzigingen ter plaatse, zware ramp die adopties voorlopig uitsluiten, ...).
- Verschillende adoptiediensten kunnen in 1 land tegelijk prospectie doen.
- De adoptiedienst legt vervolgens de geldende regelgeving voor advies voor aan het VCA.
- Na het advies van het VCA, beslist de adoptiedienst of zij een inlichtingendossier samenstelt met onder meer informatie over hun contactpersonen, de procedure ter plaatse, hun reisverslag, ... Dit inlichtingendossier dienen zij in bij het VCA.
- Het VCA voert een kanaalonderzoek uit en beoordeelt het kanaal.
- Als de beoordeling positief is, geeft het VCA een voorlopig akkoord aan de adoptiedienst en de toelating om een aantal proefdossiers op te starten via dat bepaalde kanaal.
- Na afronding van 1 proefdossier en 3 kindtoewijzingen, kan de werking door het VCA geëvalueerd worden; hierbij wordt gepeild naar de ervaringen van zowel de adoptieouders, de adoptiedienst, de FCA en het VCA. Als de evaluatie positief is, kan het VCA een definitieve goedkeuring van het kanaal geven waarna de adoptiedienst een wachtlijst kan aanleggen.

De adoptiediensten dienden in 2017 in totaal 6 nieuwe aanvragen in om kanaalprospectie te doen. Het VCA gaf voor die 6 landen toestemming om te starten met prospectie.

Er werden geen prospecties geweigerd. Voor 11 landen liep de prospectie verder uit vorige jaren.

Er werden 4 nieuwe inlichtingendossiers ingediend door de adoptiediensten; 3 onderzoeken lopen verder in 2018.

Het VCA verleende een voorlopig akkoord voor 2 kanalen (1 in Kirgizië en 1 in India). In 2017 werd geen enkele samenwerking definitief goedgekeurd. In 2017 waren 12 landen in proeffase; geen enkele proeffase kon worden afgerond.

In totaal waren er 11 landen met een lopende samenwerking in 2017 (China, India, Burkina Faso, Kenia, Guinee, Polen, de Filipijnen, Thailand, Zuid-Afrika, Chili en Togo). Uit Sri Lanka werd al meer dan 6 jaar geen kind meer toegewezen, waardoor dit land niet langer meetelt als een actief kanaal.

2017 was opnieuw een bewogen jaar wat de werking in Ethiopië betreft. In 2016 besliste het VCA reeds om het adoptiekanaal Ethiopië te schorsen. In april 2017 nam de Ethiopische overheid zelf de beslissing om te stoppen met internationale adopties, hoewel de wetgeving pas in 2018 formeel gestemd werd. In de tussenperiode van enkele maanden ontstond onduidelijkheid of en hoe nog lopende dossiers (Vlaamse ouders met een kindtoewijzing) afgehandeld konden worden. Hierdoor geraakten enkele families gedurende meerdere weken geblokkeerd in de Ethiopische hoofdstad Addis Abeba. Gelukkig konden alle nog lopende Belgische adoptiedossiers afgerond worden, mede dankzij de goede ondersteuning van de FOD Buitenlandse Zaken en de Belgische diplomatieke post ter plaatse.

Adoptiedienst FIAC-Horizon nam in 2017 tenslotte de beslissing om de proeffase in Moldavië stop te zetten, gezien de moeilijke accreditatievereisten.

In tabel 2.6 volgt een overzicht van alle kanalen per adoptiedienst.

Kanalen per adoptiedienst

	Ray of Hope	Het Kleine Mirakel	FIAC-Horizon
Aanvraag nieuwe kanalen	Rwanda	Ghana Oezbekistan Senegal Rusland Nigeria	Armenië
Goedkeuring start prospectie (1)	Rwanda	Ghana Oezbekistan Senegal Rusland	Armenië

Lopende prospectie (slapend)	Jamaica Benin Brazilië Burundi Marokko	Ivoorkust Cambodja	Brazilië Namibië Litouwen Burkina Faso
Stopgezette prospectie			
Ontvangst wetgeving	Rwanda	Ghana Oezbekistan Senegal	Armenië
Adviezen wetgeving Negatief (-) Positief (+)	Slovakije (+) Rwanda (-)	Oezbekistan (-)	Armenië (-)
Ontvangst en/of actualisatie inlichtingendossier	Slovakije	Kirgizië Dominicaanse Republiek (actualisatie) Rusland (actualisatie)	
Voorlopig akkoord (start proeffase)		Kirgizië	India (nog geen accreditatie)
Lopende proeffases (gestart voor 2017)	Bhutan Haïti Vietnam	Verenigde Staten Kazachstan Bulgarije	Chili (Mi Casa) Bulgarije Honduras

		El Salvador (2) Portugal Gambia	
Definitieve goedkeuring (3 KT en 1 aankomst)			
Lopende kanalen	China India Burkina Faso Togo	Kenia (3) Guinee (4) Polen (4)	de Filipijnen Thailand Zuid-Afrika Chili (SENAME)
Stopgezette kanalen	Ethiopië Sri Lanka		Ethiopië Moldavië

2.6 Kanalen volgens fase en adoptiedienst bij het VCA - 2017

Bron: VCA

(1) In 2017 werden geen prospecties afgekeurd.

(2) Akkoord voor proeffase in 2012 onder voorbehoud van accreditatie in het land van herkomst, accreditatie nog niet verkregen.

(3) Het herkomstland besliste tot een tijdelijke opschorting van alle interlandelijke adopties.

(4) De werking in de herkomstlanden werd opgeschort door het VCA in 2017.

(+) positief advies

(-) negatief advies

Het Kleine Mirakel

In 2017 werden er 4 bemiddelingsovereenkomsten afgesloten voor Portugal, 3 voor Bulgarije, 1 voor Gambia, 2 voor de VS en 5 voor Kazachstan.

Portugal was in 2017 het grootste herkomstland voor Het Kleine Mirakel met 6 plaatsingen. In 2017 waren er 4 plaatsingen uit Polen. Uit Guinee kon Het Kleine Mirakel nog 10 kinderen plaatsen, hoewel dit kanaal tijdelijk geschorst werd. Dit gebeurde in afwachting van de hervorming van de adoptieprocedure en de oprichting van een nieuwe commissie binnen de Centrale Autoriteit van Guinee.

Het kanaalonderzoek Kazachstan werd reeds in 2016 positief geëvalueerd: Het Kleine Mirakel kreeg hierna de goedkeuring om 3 proefdossiers op te starten. In 2017 werd er al 1 kind vanuit Kazachstan geplaatst.

Het kanaalonderzoek Kirgizië werd eind 2017 door het VCA goedgekeurd, waardoor er 3 proefdossiers mochten worden opgestart.

FIAC-Horizon

In de loop van januari en februari van 2017 werden alle lopende bemiddelingscontracten met een kindtoewijzing in Ethiopië afgewerkt en afgesloten. In totaal zijn nog 5 kinderen in België aangekomen.

Voor Thailand en de Filipijnen krijgt FIAC een quotum van het herkomstland. Dit betekent dat zij een beperkt aantal dossiers van kandidaat-adoptieouders kan opsturen. Er kwamen 6 kinderen aan uit de Filipijnen en 3 kinderen uit Thailand. Er kwam 1 kind aan uit Chili.

In 2016 werd het proefkanaal Zuid-Afrika positief geëvalueerd door het VCA en kon de samenwerking bijgevolg definitief opengaan, er werden 2 kinderen geplaatst in 2017.

In 2017 wachten er nog 2 kandidaat-adoptieouders op kindtoewijzingen uit Honduras.

Bulgarije zoekt actief naar kandidaat-adoptieouders voor oudere kinderen, grotere sibling-groepen en kinderen met een specifieke zorgbehoefte. Tot nu toe vond FIAC 2 families bereid om zich kandidaat te stellen voor dit herkomstland. Het eerste ouderdossier voor het proefkanaal Bulgarije werd verzonden in het voorjaar van 2017. Daarna volgde een tweede op het einde van hetzelfde jaar. In totaal mag FIAC 10 proefdossiers opstarten.

In 2017 kreeg FIAC ook toestemming van het VCA om te starten met proefdossiers voor India.

Ray of Hope

Alle lopende bemiddelingscontracten met een kindtoewijzing in Ethiopië konden, ondanks de sluiting van dit kanaal, worden afgewerkt. In 2017 zijn in totaal 9 kinderen in België aangekomen.

Sinds eind 2011 liggen de adoptieprocedures zo goed als stil in Sri Lanka. In 2017 werden alle wachtende kandidaat-adoptieouders geheroriënteerd en heeft het VCA besloten het kanaal stop te zetten.

Ray of Hope bezorgde in 2017 aan het VCA een aangepast inlichtingendossier over Marokko. Zodra het VCA haar akkoord geeft, kan Ray of Hope opnieuw dossiers opstarten voor adopties uit Marokko. Bij adopties uit Marokko worden kinderen in Marokko door een kefala-beslissing (dit is een soort voorgedij) geplaatst in een Vlaams gezin. Op basis van deze beslissing krijgen zij de toestemming om naar België te komen, met het oog op adoptie. Bij hun aankomst in België dienen de kandidaat-adoptieouders vervolgens een verzoekschrift tot adoptie in bij de Belgische familierechtbank. De Belgische wet voorziet in die mogelijkheid voor weeskinderen en voor kinderen die verlaten verklaard zijn, én die onder toezicht van de Marokkaanse overheid zijn geplaatst. In overleg met de Federale Centrale Autoriteit werd in 2016 een wetswijziging voorgesteld opdat alle kefala-beslissingen op dezelfde manier behandeld zouden worden in heel België. In 2017 trad de wetswijziging in werking waarin wordt voorzien dat de goedkeuring voor adoptie door een voogd ad hoc kan worden gegeven.

In 2017 werden er 6 kinderen uit India en telkens twee kinderen uit Burkina Faso, Vietnam en China geplaatst.

In 2016 kon Ray of Hope Bhutan als proefkanaal starten, maar ook in 2017 vonden ze geen kandidaat-adoptieouders voor dit kanaal.

Geplaatste kinderen

In 2017 daalde het aantal geplaatste kinderen (59) via een erkende adoptiedienst lichtjes ten aanzien van 2016 (62). Tabel 2.7 geeft een overzicht van de cijfers van enkele andere ontvangende landen van de afgelopen jaren.

Plaatsingen in andere Europese landen

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ontvangend land													
Vlaamse Gemeenschap (1)	172	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59
Franse Gemeenschap (1)	299	221	183	154	194	185	175	136	101	96	67	59	60
Aangrenzende landen													
Duitsland (2)	560	583	778	664	571	504	525	452	288	227	200		
Frankrijk	4 136	3 977	3 162	3 271	3 017	3 508	1 995	1 569	1 343	1 069	815		
Luxemburg	41	45	31	36	33	32	25	14	11	18	18		
Nederland	1 185	816	778	767	682	705	529	488	401	354	304	214	210
Scandinavische landen													
Finland	308	218	176	156	187	160	163	146	141	161	81		
Denemarken	585	450	426	395	500	419	338	219	176	124	97		
Zweden	1 083	879	800	793	912	655	538	466	341	345	333		
Mediterrane landen													
Griekenland	NB	NB	NB	NB	NB	3	5	4	4				
Italië	2 840	3 188	3 420	3 977	3 964	4 130	4 022	3 106	2 825	2 206	2 216		1 439
Spanje	5 423	4 472	3 648	3 156	3 006	2 891	2 573	1 669	1 191	824	799		
Andere landen													

Verenigd Koninkrijk (3)	369	363	356	225	200	175	153	120		68	58		
Ierland	366	313	392	422	307	201	188	117	72	34	82		

2.7 Plaatsingen in andere Europese landen in vergelijking met Vlaanderen

Bron: VCA

NB: niet beschikbaar

(1) Alleen adopties gerealiseerd door een erkende adoptiedienst.

(2) Alleen adopties van kinderen met een andere nationaliteit.

(3) Niet gevalideerd, gebaseerd op cijfers verzameld door de Darlington Intercountry Adoption Team, exclusief Wales, Noord-Ierland, eiland Man (uit Haagse landen) en Schotland.

In Vlaanderen wordt Ethiopië voor 2017 het grootste herkomstland met 14 (23,7%) plaatsingen. Guinee wordt het tweede grootste herkomstland met 10 (16,9%) plaatsingen. Portugal, de Filipijnen en India staan op een gedeelde derde plaats met elk 6 (10,2%) plaatsingen. Van de kinderen geplaatst in Vlaanderen komen er 45 (76%) uit een Verdragsland.

In tabel 2.8 staat een overzicht van de geplaatste kinderen uit de verschillende herkomstlanden.

Van de 59 aangekomen kinderen waren er 45 (76,27%) jongens en 14 (23,73%) meisjes. De exacte verdeling per land staat vermeld in tabel 2.9.

Plaatsingen volgens herkomstland

Herkomstland	2016		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Burkina Faso (1)	1	1,6	2	3,4
Chili (1)	1	1,6	1	1,7
China (1)	1	1,6	2	3,4
DR Congo	0	0	0	0
Ethiopië	6	9,7	14	23,7
Filipijnen (1)	5	8	6	10,2
Gambia	0	0	0	0
Guinee (1)	14	22,6	10	16,9
India (1)	4	6,5	6	10,2
Kazachstan (1)	0	0	1	1,7
Nigeria	1	1,6	0	0
Oeganda	11	17,7	0	0
Polen (1)	8	12,9	4	6,8
Portugal (1)	1	1,6	6	10,2
Thailand (1)	0	0	3	5,1
Togo (1)	2	3,2	0	0
Vietnam (1)	1	1,6	2	3,4
Zuid-Afrika (1)	6	9,7	2	3,4
Totaal uit buitenland afkomstig	62	100,0	59	100,0

2.8 Plaatsing volgens herkomstland via de erkende adoptiedienst

Bron: VCA

(1) Haags land

Verdeling volgens geslacht en herkomstland

Herkomstland	Jongens	Meisjes	Totaal
Burkina Faso	1	1	2
Chili	1	0	1
China	1	1	2
Ethiopië	14	0	14
Filipijnen	3	3	6
Guinee	10	0	10
India	4	2	6
Kazachstan	0	1	1
Polen	4	0	4
Portugal	3	3	6
Thailand	1	2	3
Vietnam	2	0	2
Zuid-Afrika	1	1	2
Totaal	45	14	59

2.9 Plaatsing via de erkende adoptiedienst volgens geslacht - 2017

Bron: VCA

Leeftijd van het kind

De gemiddelde leeftijd van de buitenlandse adoptiekinderen, geplaatst via de adoptiediensten, stijgt tot gemiddeld 4,69 jaar (ten opzichte van 2,9 jaar in 2016). Er werden 17 kinderen van 6 jaar of ouder geplaatst. De leeftijd van de kinderen is terug te vinden in tabel 2.10. Er werden 7 (11,86%) kinderen samen met een broer en/of zus geadopteerd en 29 (49,15%) kinderen hadden een specifieke ondersteuningsbehoefte (zoals een medisch probleem, ontwikkelingsstoornis, siblings, ouder dan 6 jaar en/of een extra belastende achtergrond). Meer informatie hierover vindt u verder in het verslag.

Leeftijd van het kind per aantal

Leeftijd	Aantal	%
0 jaar	0	0,00%
1 jaar	8	13,56%
2 jaar	15	25,42%
3 jaar	6	10,17%
4 jaar	5	8,47%
5 jaar	8	13,56%
6 jaar	5	8,47%
7 jaar	3	5,08%
8 jaar	2	3,39%
9 jaar	5	8,47%
10 jaar	1	1,69%
11 jaar	0	0,00%
12 jaar	1	1,69%
> 12 jaar	0	0,00%
Totaal	59	100,0

2.10 Leeftijd in volle jaren van alle geplaatste adoptiekinderen via de erkende adoptiediensten - 2017

Bron: VCA

Gezinssituatie adoptieouders

De gemiddelde leeftijd van de adoptieouders die een kindje uit het buitenland adopteerden lag op 41,05 jaar voor de vaders en 40,03 jaar voor de moeders. De spreiding in de verschillende leeftijdscategorieën is terug te vinden in tabel 2.11.

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	0	2
30-34 jaar	6	7
35-39 jaar	19	19
40-44 jaar	24	20
45-49 jaar	5	8
50-54 jaar	2	0
> 55 jaar	1	1
Totaal	57	57

2.11 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van de plaatsing - 2017

Bron: VCA

Van de 59 kinderen die door bemiddeling van een buitenlandse adoptiedienst in Vlaanderen een nieuwe thuis vonden, werden 4 kinderen geadopteerd door een alleenstaande vrouw. Er werden 55 kinderen geadopteerd door een koppel (waarvan 1 holebikoppel).

In tabel 2.12 blijkt dat 24 kinderen als eerste en enige kind geplaatst werden in een gezin. 7 kinderen werden samen met een broer en/of zus geadopteerd en 28 kinderen kwamen terecht in een gezin met kinderen (tweede en volgende adopties, of aanwezigheid van al eigen kinderen).

Plaats in de kinderrij

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	24	40,68%
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	7	11,86%
Gezin met kinderen, plaatsing van 1 kind als onderste in de kinderrij	28	47,46%
Totaal	59	100,0

2.12 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2017

Bron: VCA

Evolutie over de jaren heen

Op 1 september 2005 trad de adoptiewetgeving die een einde maakte aan de vrije adopties, in voege. Elke adoptieprocedure wordt sindsdien opgevolgd door de overheid.

Tabel 2.13 geeft het aantal kinderen weer dat voor 2006 via bemiddeling van een erkende adoptiedienst in een adoptiegezin geplaatst werd. Dit is maar een gedeelte van het werkelijke aantal adoptiekinderen omdat er geen duidelijk zicht is op het aantal vrije adopties die in die jaren in Vlaanderen gerealiseerd werden.

Tabel 2.14 geeft het aantal plaatsingen via een erkende adoptiedienst weer vanaf 2006 tot en met 2017.

Plaatsingen volgens herkomstland

Herkomst-land	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bolivia		3	5		2	2	1	1						
Bulgarije						4	7	3	2	3	2			
Burundi			2	7		2								
Cambodja											1	20		

Chili	12	2	4	3	3	3		1	1					
China					2	8	10	18	34	29	42	49	64	63
Colombia	17	16	17	16	8	7	10	11	2	3	5	3	1	4
Ecuador	12	12	6	13	6	1	7	4	2	4	3	2	2	
El Salvador								1	1					
Ethiopië					3	1	25	18	31	17	22	29	17	59
Filipijnen	9	10	13	13	9	15	9	12	19	11	11	9	17	7
Frankrijk			5	5	2	3								
Haïti	9	3		40	40	26	21	11	23	31	29	5		
India	77	68	60	73	66	49	38	36	35	32	18	12	13	10
Moldavië				1	2	3	3	7	2					
Nepal		1	5		1									
Oekraïne						2								
Roemenië	3	13	1		5	7	17	19	15	5	1			
Rusland							4	12	10	7	12	13	10	14
Rwanda	26	27	4											
Sri Lanka								2	3	3	7	7	3	5
Thailand								3	1	2	1	5	6	1
Vietnam				7	23	15	36	24	27	25	28	4		
Zaire				24	3	3								
Zuid-Afrika								1	2	1	5	7	10	9
Andere	11	12	5		2									
Totaal	176	167	127	202	177	151	188	184	210	173	187	165	143	172

2.13 Plaatsingen volgens herkomstland via de erkende adoptiediensten 1992 - 2005

Bron: VCA

Plaatsingen volgens herkomstland sinds 2006

Herkomstland	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Bulgarije							2					
Burkina Faso						1	1		2		1	2
Chili										4	1	1
China	47	30	8	13	18	12	15	5	4	2	1	2
Colombia	3	3	1		3	2						
DR Congo										3		
Ethiopië	58	88	97	107	87	102	78	48	18	11	6	14
Filipijnen	10	9	6	2	2	5	4	3	7	7	5	6
Gambia										3		
Guinee									4	3	14	10
Haïti				3	3				1			
India	15	5	9		10	6	3	2	3	2	4	6
Kazachstan		26	58	86	64	22						1
Kenia								3				
Marokko						3		1				
Nigeria						1					1	
Oeganda								2	2	18	11	
Polen			4	2		12	10		12	10	8	4
Portugal										1	1	6
Rusland	17	4	8	14								
Sri Lanka	3	2	5	3	3	2						
Thailand	1	2	4	3	3	2	1	3	2	5		3
Togo									1		2	
Vietnam											1	2
Zuid-Afrika	8	7	10	11	12	10	8	5	5	2	6	2
Totaal	162	176	210	244	205	180	122	73	61	71	62	59

2.14 Plaatsingen volgens herkomstland via de erkende adoptiediensten 2006 - 2017

Bron: VCA

Wachttijden

De gemiddelde wachttijd varieert naargelang het herkomstland. Enerzijds is er een wachttijd tot een kindtoewijzing en daarna kan het nog even duren voordat het kindje effectief geplaatst wordt in het gezin. Sommige landen eisen na toewijzing dat de ouders een bepaalde tijd (van enkele weken tot enkele maanden) ter plaatse doorbrengen, bij andere landen wordt de adoptie pas maanden na de toewijzing afgerond waarna de ouders hun kindje kunnen ophalen.

In 2017 werden 38 kinderen toegewezen en sommige van deze kinderen zullen dus pas in 2018 effectief geplaatst worden in hun gezin.

Een wachttijd berekenen kan op veel verschillende manieren. Er kan gerekend worden vanaf aanmelding, vanaf het geschiktheidsvonnis, vanaf ondertekenen bemiddelingsovereenkomst, vanaf verzending dossier naar herkomstland, ... Het VCA heeft er de afgelopen jaren steeds voor gekozen om te rekenen vanaf het geschiktheidsvonnis. Er wordt ook steeds gerekend met gemiddelden waardoor individuele uitschieters het gemiddelde sterk omhoog of omlaag kunnen halen.

In tabel 2.15 wordt de gemiddelde wachttijd weergegeven die verstrijkt tussen de datum van het geschiktheidsvonnis (GV) en de kindtoewijzing (KT). Tabel 2.16 toont de wachttijd tussen de datum van het geschiktheidsvonnis en de plaatsing. Er wordt telkens bij vermeld over hoeveel toewijzingen of plaatsingen het gaat.

Wachttijden kindtoewijzingen

Herkomstland	Wachttijd in maanden	Wachttijd in jaren/maanden	Aantal kindtoewijzingen
Burkina Faso	46	3j. 10m.	1
Burundi	14	1j. 2m.	1
Chili	53	4j. 5m.	1
China	132	11j.	2

Ethiopië	69	5j. 9m.	1
Filipijnen	50	4j. 2m.	6
Haïti	30	2j. 6m.	2
India	41	3j. 5m.	5
Kazachstan	20	1j. 8m.	3
Peru	46	3j. 10m.	1
Polen	27	2j. 3m.	2
Portugal	28	2j. 4m.	6
Thailand	53	4j. 5m.	3
Vietnam	57	4j. 9m.	3
Zuid-Afrika	58	4j. 10m.	1
Totaal			38

2.15 Wachtijden kindtoewijzingen per herkomstland - 2017

Bron: VCA

Wachtijden plaatsingen

Herkomstland	Wachtijd in maanden	Wachtijd in jaren/maanden	Aantal kindtoewijzingen
Burkina Faso	39	3j. 3m.	2
Chili	58	4j. 10m.	1
China	135	11j. 3m.	2
Ethiopië	74	6j. 2m.	14
Filipijnen	56	4j. 8m.	6
Guinee	28	2j. 4m.	10

India	49	4j. 1m.	6
Kazachstan	23	1j. 11m.	1
Polen	26	2j. 2m.	4
Portugal	29	2j. 5m.	6
Thailand	55	4j. 7m.	3
Vietnam	77	6j. 5m.	2
Zuid-Afrika	61	5j. 1m.	2
Totaal			59

2.16 Wachtijden plaatsingen per herkomstland - 2017

Bron: VCA

Special Needs

Aangezien verschillende landen eigen definiëringen en begrippen hanteren over adoptiekinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte ('special needs'), werd door het VCA beslist om op basis van internationaal onderzoek en getoetst aan de ervaring in het Vlaamse werkveld, een werkgroep op te richten om het begrip 'special needs' te definiëren.

Dit begrip werd opgesplitst in 5 deeldomeinen, met name:

- (1) Siblings (broers en/of zussen);
- (2) Kinderen met lichamelijke problemen;
- (3) Kinderen met extra belastende achtergrond en/of gedragsproblemen;
- (4) Kinderen met een ontwikkelingsachterstand;
- (5) Oudere kinderen (ouder dan 6 jaar).

Er dient hierbij ook rekening te worden gehouden met de mogelijkheid op een cumulatief risico, waarbij kinderen soms tot meer dan één categorie behoren, bv.: een kind, ouder dan 6 jaar, met een ontwikkelingsachterstand.

In 2017 werden 29 kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte geplaatst. De tabel hieronder biedt een overzicht per type ondersteuningsbehoefte:

Categorie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Ouder dan 6	5	4	3	2	1	2
Medisch probleem	15	5	4	7	6	5
Sibling	6	4	8	1		2
Extra belastende achtergrond (of gedragsproblemen)	1	3	2	1	6	1
Ontwikkelingsstoornis	1	3	3	1		
Ouder dan 6 + sibling	6	2	2	5		
Ouder dan 6 + extra belastende achtergrond	3	1	2	2	1	2
Ouder dan 6 + medisch probleem	-	-	-	1		2
Ouder dan 6 + medisch probleem + extra belastende achtergrond	-	-	-	-	1	1
Medisch probleem + extra belastende achtergrond	1	1	1	-		
Medisch probleem + ontwikkelingsstoornis	4	-	-	4	2	2

Medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond	-	-	-	-	1	
Medisch probleem + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond	-	-	-	-	1	
Sibling + medisch probleem	-	-	3	2	2	1
Sibling + extra belastende achtergrond	1	2	1	2	2	1
Ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond	-	-	-	1		
Sibling + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond	-	-	1	2		
Ouder dan 6 + sibling + extra belastende achtergrond	4	2	2	1	1	2
Ouder dan 6 + sibling + ontwikkelingsstoornis				1		

Ouder dan 6 + ontwikkelingsstoornis + extra belastende achtergrond	-	-	-	1		4
Ouder dan 6 + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	2	-	2	-		4
Ouder dan 6 + medisch probleem + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1	-	-	1		1
Ouder dan 6 + sibling + medisch probleem + extra belastende achtergrond						1
Medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1	-	-			1
Ouder dan 6 + medisch probleem + sibling + extra belastende achtergrond + ontwikkelingsstoornis	1	-	-	1		1
	52	27	34	36	28	29

2.17 Overzicht kinderen met specifieke ondersteuningsbehoefte - 2017 Bron: VCA

Interlandelijke adoptie van een niet-gekend kind zonder bemiddeling

Kandidaat-adoptieouders kunnen ervoor kiezen om een interlandelijke adoptieprocedure te doorlopen zonder bemiddeling van een erkende adoptiedienst. In dit geval spreekt men van een zelfstandige adoptie.

In 2017 ontving het VCA 2 aanvragen voor kanaalonderzoek van zelfstandige adoptanten, met name voor 2 adopties uit Roemenië. Voor beide adopties werd een kanaalonderzoek opgestart in 2017. 3 kanalen (2 in Roemenië en 1 in Burundi) werden goedgekeurd. Het kanaalonderzoek van Tunesië liep verder in 2017 en zal in 2018 worden afgerond.

Kanaalonderzoek zelfstandige interlandelijke adopties	
Kanaaldossier ontvangen	
Roemenië	2
Totaal	2
Kanaalonderzoek opgestart	
Roemenië	2
Totaal	2
Goedkeuring kanaal	
Roemenië	2
Burundi	1
Totaal	3
Verzending ouderdossier naar buitenland	
Burundi	1
Totaal	1
Ontvangen kinddossier	
Burundi	1
Totaal	1
Goedkeuring kindtoewijzing	

Burundi	1
Totaal	1
Weigering kanaal	0

2.21 Kanaalonderzoek zelfstandige interlandelijke adopties - 2017

Bron: VCA

In 2017 verstuurde het VCA 1 ouderdossier naar Burundi en ontving zij hiervoor ook een kinddossier dat werd goedgekeurd. In 2017 kwamen in totaal 4 kinderen toe in België via een zelfstandige adoptie: 3 kinderen uit Colombia en 1 kind uit India.

In beide gezinnen ging het om kinderen met een specifieke ondersteuningsbehoefte (siblings, kind ouder dan 6 jaar,...).

Er werden in 2017 geen kanalen geweigerd.

2.5.2 Bemiddeling door een binnenlandse adoptiedienst

Binnenlandse adoptie gaat over de adoptie van kinderen die in België verblijven en die niet met het oog op adoptie naar België zijn gekomen.

Vanaf 1 december 2016 is Adoptiehuis vergund als enige erkende adoptiedienst voor binnenlandse adoptie. De dienst staat in voor zowel de begeleiding van de afstandsouders, het begeleiden van de kandidaat-adoptieouders, de bemiddeling als voor de nazorg.

Bij zelfstandige binnenlandse adopties gaat het altijd om gekende kinderen (stiefkinderen, pleegkinderen, kinderen van familie, ...). Meer informatie in 3.2.

Aanmelding

Alle kandidaat-adoptieouders die een binnenlands kind willen adopteren, hetzij via een erkende adoptiedienst, hetzij zelfstandig, melden zich rechtstreeks aan bij het VCA. Het VCA registreert alle aanmeldingen en volgt het verdere verloop van de procedure op. Zoals eerder vermeld, wordt er sinds begin 2016 geen onderscheid meer gemaakt tussen aanmeldingen voor binnenlandse of interlandelijke adoptie, maar melden kandidaat-adoptieouders zich louter aan voor adoptie van een ongekend kind.

Vorbereiding

Ook in deze fase wordt er sinds begin 2016 geen onderscheid meer gemaakt tussen binnenlandse of interlandelijke adoptie. Wel waren er 3 gezinnen die aan een extra vorming rond binnenlandse adoptie deelnamen, aangezien zij daarvoor enkel de voorbereiding voor een interlandelijke adoptie hadden gevolgd.

Maatschappelijk onderzoek

Wanneer de kandidaat-adoptanten voor een binnenlandse adoptie hun voorbereidingsattest ontvangen hebben, dienen zij ook een verzoekschrift in bij de familierechtbank om geschikt te worden verklaard. Net zoals bij interlandelijke adoptie, voert de DMO in opdracht van de familierechter dit onderzoek uit. Het is aan de familierechtbank om een beslissing te nemen of de kandidaten al dan niet geschikt zijn om te adopteren. Indien positief ontvangen de kandidaten een geschiktheidsvonnis, waarmee de kandidaten een bemiddelingscontract met Adoptiehuis kunnen afsluiten.

In 2017 werden in totaal 35 bemiddelingscontracten tussen Adoptiehuis en kandidaat-adoptanten afgesloten.

Geplaatste kinderen

In 2017 werden 30 kinderen geplaatst via Adoptiehuis. Het ging om 12 meisjes en 18 jongens. Van de 30 kinderen is 1 kind kort na de plaatsing terug naar de moeder gegaan.

Van de 29 effectieve plaatsingen werden er 5 kinderen geplaatst in een gezin dat eerder al een kindje adopteerde via een binnenlandse adoptiedienst en 1 kindje werd geplaatst in een gezin dat al twee kinderen adopteerde. 1 kind was al ouder, nl. 10 maanden en 3 van de kinderen waren vondelingen.

Voorafgaand aan de adoptie en de toewijzing begeleidt de adoptiedienst de biologische ouders met het oog op het nemen van een gefundeerde beslissing over de toekomst van hun kind en henzelf. Slechts een beperkt aantal begeleidingen leidt uiteindelijk tot een adoptieplaatsing.

Voor het merendeel van de opgestarte begeleidingen werd een minder ingrijpende oplossing gevonden, zoals het zelf opvoeden van het kind, al dan niet met hulp, pleegzorg, verblijf in een opvangcentrum voor moeder en kind, ...

Gezinssituatie

De gemiddelde leeftijd van de adoptievaders die een kind adopteerden via een erkende adoptiedienst was 37,11 jaar (39,6 jaar in 2016) en van de adoptiemoeders 41,25 jaar (38,7 jaar in 2016).

Van de 29 kinderen kwamen 20 kinderen terecht in een gezin met 2 vaders. Er werden 7 kinderen geplaatst bij een vader en een moeder. Er werd ook 1 kindje geplaatst bij een alleenstaande man en 1 kindje bij een alleenstaande vrouw. In 2017 werden er in totaal 8 vrouwen adoptiemoeder en 48 mannen adoptievader (zie tabel 3.5). Of er al kinderen in het gezin aanwezig waren bij de plaatsingen kan teruggevonden worden in tabel 3.6.

Geplaatste kinderen via een adoptiedienst

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Geplaatste kinderen	32	29	24	35	25	30	26	23	22	23	29

2.18 Aantal kinderen geplaatst via Adoptiehuis - 2017

Bron: VCA

Leeftijd van de adoptievader en -moeder

Leeftijd	Aantal adoptievaders	Aantal adoptiemoeders
25-29 jaar	2	0
30-34 jaar	14	1
35-39 jaar	21	1
40-44 jaar	8	6
45-49 jaar	3	0
Totaal	48	8

2.19 Leeftijd van de adoptievader en -moeder (in volle jaren) op het moment van plaatsing - 2017

Bron: VCA

Plaats in de kinderrij

	Aantal	%
Kinderloos gezin, plaatsing van 1 kind	23	79,3
Kinderloos gezin, plaatsing van meerdere kinderen	0	0
Gezin met kinderen, plaatsing van 1 kind als onderste in de kinderrij	6	20,7
Totaal	29	100,0

2.20 Voor adoptie geplaatste kinderen volgens aantal geplaatste kinderen en plaats in de kinderrij in het adoptiegezin - 2017

Bron: VCA

2.6 Erkenning en registratie

Na de adoptie van een kind geboren uit het buitenland, moet de adoptiebeslissing ingeschreven worden in de registers van de burgerlijke stand. De meeste adopties worden uitgesproken in het land van herkomst. Deze adoptiebeslissing moet echter eerst erkend worden door de FCA om ook in België uitwerking te hebben. In 2017 ontving het VCA van de FCA 44 registraties van een buitenlandse adoptie.

3. ADOPTIE VAN EEN GEKEND KIND

3.1 Intrafamiliale adoptie

Men spreekt over een intrafamiliale adoptie, wanneer iemand een kind adopteert dat familie is en in het buitenland woont. Deze adoptieprocedure is van toepassing als je tot in de vierde graad verwant bent met het te adopteren kind (bv. neef of nicht) of als je voorafgaand aan de adoptie met het kind hebt samengewoond. Voor kinderen die familie zijn, maar verder dan de vierde graad, geldt de gewone adoptieprocedure.

Bij een intrafamiliale adoptie zal de adoptieprocedure meestal zonder tussenkomst van een adoptiedienst verlopen. Het gaat dan ook om een zelfstandige adoptie. Het VCA begeleidt in dit geval de kandidaat-adoptanten doorheen het proces. Deze procedure moet dus altijd bij het VCA opgestart worden.

In 2017 werden door het VCA 36 aanmeldingen geregistreerd voor een intrafamiliale adoptie:

Aanmeldingen	2016	2017
Intrafamiliale adoptie	31	36

3.1 Aantal aanmeldingen voor intrafamiliale adoptie - 2017

Bron: VCA

3.1.1 Aanmelding en voorbereiding

De voorbereiding op een intrafamiliale adoptie verloopt ook in 2 fasen: een eerste gesprek met het VCA en vervolgens voorbereiding door Steunpunt Adoptie. Na/bij de aanmelding moeten kandidaat-adoptieouders een vragenlijst invullen over de situatie van het te adopteren kind. In 2017 ontving het VCA 36 dergelijke vragenlijsten voor de adoptie van een kind van de familie. Er gingen 11 kandidaat-adoptieouders in op de uitnodiging tot een individueel gesprek bij het VCA.

Tijdens dit gesprek lichtte het VCA hen de verplichte adoptieprocedure uitvoerig toe en werd er verder ingegaan op hun specifieke adoptieproject. Nadien kregen zij een schriftelijke neerslag van dit gesprek waarin een eerste inschatting gegeven werd over de realiseerbaarheid van de geplande adoptie.

Deze inschatting bestaat uit informatie over de adoptabiliteit van het kind (worden alle toestemmingen gegeven?), de subsidiariteit van de adoptie (zijn er geen andere oplossingen ter plaatse voor het kind?) en de specifieke situatie in het land van herkomst (voldoen de toekomstige adoptieouders en - kind aan de voorwaarden van het land, is een adoptiesamenwerking mogelijk met het land van herkomst, heeft het VCA ervaring met dit land?).

Als op basis van deze informatie blijkt dat het weinig zin heeft om de procedure verder te zetten, omdat er zich problemen zullen voordoen verder in de procedure, dan worden de kandidaat-adoptieouders hierover ingelicht via deze inschatting. Zo vermijdt het VCA dat er hooggespannen, maar onrealistische verwachtingen ontstaan bij het kind en/of bij zijn familie.

Op basis van de inschatting van het VCA beslissen de kandidaat-adoptieouders of ze de rest van de procedure willen doorlopen of niet.

Als zij verder willen gaan dan verwijst het VCA hen door naar een voorbereidingsprogramma dat gegeven wordt door Steunpunt Adoptie. Hierin wordt vooral aandacht besteed aan de eigenheid van adoptie en de betekenis ervan voor de 3 betrokken partijen, nl. de geboorteouder(s), het adoptiekind en de adoptieouder(s), binnen deze specifieke adoptiecontext. Dit programma wordt een paar keer per jaar georganiseerd, rekening houdend met het aantal aanvragen. De voorbereiding duurt 1 dag. In 2017 ging het om 3 voorbereidingen op een intrafamiliale adoptie. 9 gezinnen (koppels en alleenstaanden) hebben het voorbereidingsprogramma voor een intrafamiliale adoptie afgerond en ontvingen een attest van voorbereiding.

3.1.2 Maatschappelijk onderzoek en geschiktheid

Na ontvangst van het voorbereidingsattest, moeten de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift indienen bij de familierechtbank om geschikt te worden verklaard. Net zoals bij de adoptie van een ongekend kind, voert de DMO in opdracht van de familierechter dit onderzoek uit. In 2017 werden 13 tussenvonnissen uitgesproken, waarin een dergelijk onderzoek bevolen wordt.

In 2017 voerde DMO Brussel 9 maatschappelijk onderzoeken uit in het kader van een intrafamiliale adoptie. Hierbij werd 6 keer een positief en 3 keer een negatief advies gegeven.

Na ontvangst van het advies van DMO, is het aan de familierechtbank om een beslissing te nemen of de kandidaten al dan niet geschikt zijn om te adopteren. Indien positief ontvangen de kandidaten een geschiktheidsvonnis, waarmee de kandidaten een bemiddelingscontract met Adoptiehuis kunnen afsluiten.

Geschiktheidsvonnissen intrafamiliale adoptie

Type vonnis	Aantal
Geschikt voor 1	2
Geschikt voor 2	1
Geschikt voor specifiek kind	2
Geschikt voor 2 specifieke kinderen	2
Totaal	7

3.2 Aantal en type vonnissen voor intrafamiliale adopties - 2017

Bron: VCA

Sommige kandidaat-adoptieouders leven onbewust de Belgische regelgeving niet na door een adoptie te laten uitspreken in het land van herkomst voordat ze geschikt verklaard zijn. Voor deze kandidaat-adoptieouders bestaat de mogelijkheid om de adoptie te regulariseren. Dit betekent dat de Federale Centrale Autoriteit (FCA) in uitzonderlijke omstandigheden de kandidaat-adoptieouders de toestemming kan geven om de Belgische adoptieprocedure (voorbereiding, maatschappelijk onderzoek en geschiktheidsvonnis) toch op te starten ook al is er al een vonnis uitgesproken in het land van herkomst. Na de geschiktheidsprocedure kan de FCA de adoptie toch erkennen. Dit is alleen mogelijk in het kader van intrafamiliale adopties die aan strikte voorwaarden voldoen. Er werd tweemaal advies gevraagd aan het VCA door de FCA omtrent de subsidiariteit en adoptabiliteit van het reeds geadopteerde kind (een maal Indonesië en een maal Rwanda).

3.1.3 Kanaalonderzoek

In het geval van een interlandelijke zelfstandige adoptie stellen kandidaten een inlichtingendossier samen over het door hen gekozen kanaal. Op basis van de aangeleverde informatie voert het VCA een kanaalonderzoek; dit start zodra het geschiktheidsvonnis beschikbaar is (dus na het doorlopen van de procedure van voorbereiding en geschiktheid).

Het kanaalonderzoek neemt in principe maximaal 4 maanden in beslag; er bestaat de mogelijkheid om de termijn tweemaal, met telkens 2 maanden te verlengen tot maximaal 8 maanden.

De beoordeling van een kanaal gebeurt op gelijkaardige wijze als bij een adoptiedienst. Na goedkeuring van het zelfstandige adoptiekanaal vervult het VCA een belangrijke rol in de verdere procedure, onder meer wat betreft de verzending van het ouderdossier naar de bevoegde autoriteiten, het

ontvangen van het kinddossier en het matchingsvoorstel, de goedkeuring van het kinddossier en de matching en ook de opmaak van de nodige attesten met het oog op de erkenningsprocedure.

Binnen de zelfstandige adopties hanteert het VCA een specifieke aanpak als het gaat over een intrafamiliale adoptie. Aan deze groep kandidaat-adoptieouders wordt gevraagd een vragenlijst in te vullen bij hun aanmelding (zie 3.1.1). Deze vragenlijst wordt gebruikt ter voorbereiding van een individueel gesprek over de slaagkans van de adoptie. Wanneer kandidaat-adoptieouders beslissen om verder te gaan, kan het VCA al starten met een voorbereidend onderzoek van het kanaal. Op die manier wordt tijd gewonnen zodat, indien de adoptie wordt toegestaan, het kind snel zijn familie in België kan vervoegen. Het eigenlijke kanaalonderzoek en de beoordeling van het kanaal, kan alleen maar starten nadat een geschiktheidsvonnis werd uitgesproken.

In 2017 startte het VCA voor 2 intrafamiliale dossiers een kanaalonderzoek op na ontvangst van het geschiktheidsvonnis (Nigeria en Oekraïne). Het kanaalonderzoek voor Oekraïne werd in 2017 afgerond met de toelating het adoptiedossier op te starten. De kanaalonderzoeken voor Kosovo en Liberia, opgestart in 2016, liepen verder in 2017. In 2017 werd het kanaalonderzoek voor Kosovo door de kandidaat-adoptieouders stopgezet.

Er werd een ouderdossier opgestuurd naar Burkina Faso. Het VCA ontving tevens in 2017 een kinddossier uit Vietnam, dat niet door het VCA werd goedgekeurd omdat het subsidiariteitsprincipe te weinig door de Vietnamese autoriteiten gegarandeerd kon worden.

De FCA kan aan het VCA een advies vragen in het kader van een regularisatie-aanvraag, waarbij een adoptie werd uitgesproken in het buitenland zonder de Belgische procedure te volgen. Dergelijk advies wordt steeds gebaseerd op een kinddossier van het land van herkomst. Er werd voor 3 regularisatievragen een kinddossier opgevraagd (een uit Indonesië, een uit Thailand en een uit Rwanda). Beide gezinnen kregen de toelating van de FCA om de adoptieprocedure in België te starten na een regularisatieprocedure.

Intrafamiliale adoptiedossiers

Intrafamiliale adoptie	
Kanaalonderzoek opgestart (na geschiktheidsvonnis)	
Nigeria	1
Oekraïne	1
Totaal	2
Verzonden ouderdossiers	
Burkina Faso	1
Totaal	1
Ontvangen kinddossiers	
Vietnam	1
Totaal	1
Goedkeuring kindtoewijzing	0
Weigering kindtoewijzing	
Vietnam	1
Totaal	1

3.3 Overzicht van intrafamiliale adoptiedossiers die door het VCA behandeld werden - 2017

Bron: VCA

3.2 Binnenlandse adoptie van een gekend kind

Bij zelfstandige binnenlandse adopties gaat het altijd om een adoptie met gekende kinderen (stiefkinderen, pleegkinderen, kinderen van familie,...) die zich reeds in België bevinden.

3.2.1 Aanmelding en voorbereiding

Er is een lichte daling van het aantal kandidaat-adoptieouders dat zich aanmeldt voor een zelfstandige binnenlandse adoptie ten opzichte van 2016. In het geval van een adoptie van een eigen kind, gaat het bv. om de biologische vader die zijn kind niet tijdig bij de ambtenaar van burgerlijke stand erkend heeft of waarbij een andere man (in plaats van de biologische vader) het kind erkend heeft.

Aanmeldingen bij het VCA

	2016		2017	
	Aantal	%	Aantal	%
Zelfstandig	188	100,0	181	100,0%
<i>Waarvan</i>				
-stiefouder hetero	156	82,9	152	83,98%
-stiefouder holebi	9	4,9	8	4,42%
-gekend kind (pleegkind, draagmoeders, ...)	8	4,2	12	6,63%

-kind van familie (kleinkind, neef, nicht, ...)	15	7,9	7	3,87%
-eigen kind			2	1,10%

3.4 Aantal aanmeldingen binnenlandse zelfstandige adoptie- 2017

Bron: VCA

Steunpunt Adoptie is verantwoordelijk voor de voorbereiding van kandidaat-adoptieouders die een gekend kind wensen te adopteren. In 2017 volgden 164 gezinnen deze voorbereiding.

Voorbereiding

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal	Aantal
Adoptie van een gekend kind	284	376	295	401	282	363	240	178	97	164

3.5 Afgeronde voorbereidingen binnenlandse adoptie gekend kind 2008 - 2017

Bron: VCA

3.2.2 Verzoekschrift adoptie met mogelijk maatschappelijk onderzoek

Na ontvangst van het voorbereidingsattest, moeten de kandidaat-adoptanten een verzoekschrift tot adoptie indienen bij de familierechtbank. Bij een zelfstandige adoptie is er vaak al een sociaal-affectieve band tussen de kandidaat-adoptieouder en het betrokken kind. Het maatschappelijk onderzoek is omwille van deze band niet verplicht. De familierechter oordeelt hierover en beslist of het onderzoek nodig is of niet. Een adoptie van een gekend kind kan dus ook zonder een maatschappelijk onderzoek.

In 2017 ontving de DMO via het VCA 5 opdrachten van de familierechtbank in het kader van een zelfstandige adoptie. In deze gevallen geeft de DMO echter geen eindadvies, maar geeft zij een weging van de verschillende beschermings- en risicofactoren, gezien het hier gaat om gekende kinderen die vaak al zeer lang in het gezin van de kandidaat-adoptanten verblijven.

Via het aanmeldingsformulier voor de binnenlandse adoptie van een gekend kind, ontvangt het VCA de gegevens van de biologische ouder(s). Vervolgens stuurt het VCA hun gegevens door naar het Adoptiehuis. Adoptiehuis nodigt de biologische ouder(s) uit voor een informatiegesprek over de gevolgen van adoptie voor hen als ouder en voor het kind, alsook over de mogelijkheden, rechten en plichten. Dit gesprek is niet verplicht, maar heeft als doel hen te begeleiden bij het nemen van een geïnformeerde beslissing. Adoptiehuis verstuurd 54 brieven. 18 biologische ouder(s) gingen in op de uitnodiging.

Daarnaast voert Adoptiehuis in opdracht van de familierechtbank ook maatschappelijk onderzoeken uit. Deze opdracht krijgt Adoptiehuis via het VCA. Adoptiehuis moet de weigering van biologische ouders om toestemming te geven tot adoptie van hun kind onderzoeken en contacteert hen hierover schriftelijk met een uitnodiging voor een gesprek. In 2017 voerde Adoptiehuis 16 maatschappelijke onderzoeken uit.

Het is aan de familierechtbank om op basis van het eventuele onderzoek een beslissing te nemen of de kandidaten al dan niet mogen adopteren.

Plaatsingen

Het VCA wordt niet systematisch op de hoogte gehouden van ieder adoptievonnis naar aanleiding van een verzoekschrift tot adoptie voor een gekend kind in België. Zodoende is het onmogelijk om een precies cijfer te geven van het aantal kinderen dat in 2017 via deze adoptieprocedure geplaatst werd.

De tekst van het Haags Adoptieverdrag (Verdrag inzake de bescherming van kinderen en de samenwerking op het gebied van de interlandelijke adoptie - 's-Gravenhage, 29 mei 1993) is te raadplegen op https://assets.hcch.net/upload/text33_nl.pdf

Kind en Gezin

Hallepoortlaan 27

1060 Brussel

Vlaams Centrum voor Adoptie:

02 533 14 76

www.kindengezin.be